

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1087

16. VELJAČE 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Golubinačke mačkare

Pokladni običaj star više od dva i pol stoljeća

SADRŽAJ

6

Rezolucija Europskog parlamenta o nepravilnostima na izborima u Srbiji

Traži se međunarodna istraga o nepravilnostima

Foto: BETA – Mathieu Cugnot

10

Utakmica nogometnih reprezentacija Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj u Staroj Pazovi

Zagrijavanje za Europeadu

12

Prof. dr. sc. Slobodan Cvejić, Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

Jaz između siromašnih i bogatih se produbljuje

FOTO: Medija Centar

20

90. Veliko bunjevačko-šokačko prelo u Somboru

Stvarno veliko

30

Prelo sićanja u Subotici »Najlipče prelo«

34

Zlatni jubilej mons. Stjepana Beretića

Pet desetljeća pronoseći radost

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Mira Tumbas (predsjednica), vlč. Josip Ivešić,
Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka
Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Ama-
lija Šimunović, Željka Vukov

v. d. RAVNATELJICE:

Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)

Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)

Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Što ako?

Europski parlament rekao je svoje o izborima u Srbiji. Preciznije: nije rekao već je usvojio Rezoluciju kojom poziva na provođenje neovisne međunarodne istrage neregularnosti na prosinačkim parlamentarnim, pokrajinskim i lokalnim izborima u Srbiji, s posebnim akcentom na beogradske izbore. Što će biti posljedice ove Rezolucije ovisi o tome što će uraditi Srbija, ali i Europska komisija. Baš tim redom.

Od Srbije se očekuje da prihvati međunarodnu istragu o izbornom procesu, što za sada ne izgleda vjerojatno. Jer teško je vjerovati da će se tako lako napraviti korak od usporedbe Rezolucije s ultimatumom iz 1914. godine do pristanka da se (pred)izbornim radnjama pozabave međunarodne institucije. Sljedeći potez u rukama je Europske komisije koja ima tu moć da zavrne pipe kroz koje, dosta izdašno, curi europski novac u Srbiju.

Za dvadesetak godina u Srbiju je stiglo skoro četiri milijarde eura. Onih koji se ne moraju vratiti i još 4,6 milijardi koje smo uzeli na zajam. Milijardama eura mjeri se i iznos investicija u Srbiju. Ne može se s time mjeriti nitko od naših »velikih prijatelja«.

Uz to, odobrena je i nova pomoć za zapadni Balkan Plan rasta od šest milijardi eura, dvije milijarde bespovratno i četiri milijarde u povoljnim kreditima. Isplata je uvjetovana društvenim, gospodarskim i temeljitim reformama. U prijevodu: tražit će se poštivanje vladavine prava i razvoj demokratskih institucija. Sve suprotno od onoga što se u Rezoluciji stavlja Srbiji na dušu.

Zamrzavanje EU fondova najgori je mogući scenarij za Srbiju. I neće imati odmah direktne posljedice za gospodarstvo, ali hoće za društveni i politički sustav, što će onda utjecati i na potencijalne investitore, a to bi prouzročilo zatvaranje Srbije.

To je onaj najgori scenarij. Ali prije toga, čini mi se, vagat će i Europska komisija koliko i kako pritiskati Srbiju. Vagat će se što bi bili efekti, a još više kontraefekti. Pa nije nemoguće da se Srbiji još jednom progleda kroz prste, jer ipak ovo je igra (viših) interesa.

Z. V.

Debo četvrtak u DSHV-u

Proslava uz *fanke*

Prošloga četvrtka u sjedištu Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini proslavljen je po 25. put po-kladni običaj *Debo četvrtak* uz neizostavne *fanke* (krafne). To je posljednji četvrtak prije Čiste srijede, dana kada počinje korizmeni post. Dan je to kada se mora jesti devet puta kako bi se potkožilo i nakupilo dovoljno energije za nastupajući post. Na *Debo četvrtak* okupljaju se članovi i simpatizeri stranke, zajedno se provede i

diskutiraju o raznim političkim temama. Vrijedne ruke su i ove godine ispekle mnoštvo *fanaka* koji su tradicija obilježavanja *Debelog četvrtka*.

Predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** naglasio je kako organiziranjem ovakvog događaja DSHV doprinosi očuvanju kulturne baštine i svjedoči duboku ukorijenjenost našeg naroda na ovim prostorima:

»Svjedočimo naše zajedništvo i našu predanost kada su u pitanju naponi da se život Hrvata u Srbiji sačuva, da se naše ime ovdje zadrži i da stvorimo visoko integrirani sustav, s jednakim šansama u životu i perspektivama za one koji dolaze iza nas. Te zadaće nije lako ostvariti niti držati te inicijative živima. Želim poručiti da više nema razloga za strah niti bilo kakvu vrstu suspregnutosti. Mi moramo jasno i nedvosmisleno, hrabro isticati naše zahtjeve da želimo biti ravnopravni dio našeg društva, svake lokalne zajednice, da budemo priznati u punini našeg dostojanstva«.

Žigmanov je naglasio kako hoće jednake šanse kada je u pitanju zapošljavanje u institucijama države na svim razinama, da Hrvati žele biti dionici instanci u kojima se

odlučuje, želi da se u prostorima gdje žive Hrvati infrastruktura i ostale socijalne usluge jednako razvijaju.

»Hoćemo da se država isključi iz identitetskog spora i da ima jednake politike kada smo mi u pitanju«, istakao je Žigmanov.

Posebno se osvrnuo na izuzetan porast političke i materijalno-financijske potpore iz matične domovine Hrvatske, te da smo postali nezaobilazni kada su u pitanju međudržavni odnosi Hrvatske i Srbije.

»Moramo se držati zajedno i imati konsenzus oko ključnih stvari kao što su obrazovanje, informiranje, kultura, službena uporaba jezika i pisma, odanost tradiciji i spre-

mnost da se angažiramo za budućnost. U protivnom, ako padnemo u zamku zajedljivosti, međusobne nesloge, ukoliko se budemo bavili efemerijama, utoliko ćemo pasti na ispitu zrelosti. To je iza nas. Samo zajedno, posloženi, s otvorenosću spram mlađih kadrova, svježiju da politika mora na sebe preuzeti svu odgovornost kada je u pitanju krčenje puteva. Biti u politici ne od danas u Srbiji, zahtijeva najveći angažman, najviše znoja, najviše izloženosti različitim neugodnostima i rizicima. To treba da je ujedno za sve nas koji smo spremni političkom borbom se zalagati za dobrobit hrvatske zajednice na čast«, zaključio je Tomislav Žigmanov.

H. R.

Konstituirana pokrajinska skupština

Skupština Autonomne Pokrajine Vojvodine počela je 9. veljače prvu sjednicu kojom je predsjedao najstariji zastupnik u ovom sazivu mr. sc. **Miroslav Španović**. Potvrđeni su mandati zastupnika i konstituirana je Pokrajinska skupština sa 120 zastupnika kao i zastupnički klubovi. Na sjednici nije izabran predsjednik vojvođanske Skupštine, kao ni potpredsjednici ni generalni tajnik.

Prije početka ove sjednice članovi oporbene koalicije »Srbija protiv nasilja« rekli su kako će potvrditi mandate, kao i funkciju potpredsjednika, ali neće prihvatiti kandidaturu za članstva u odborima jer smatraju kako izborni proces u Srbiji nije bio legitiman. Rekli su kako će u sljedeće četiri godine oštro kritizirati rad pokrajinske vlasti i usmjeriti pažnju na trošenje vojvođanskog proračuna, prenio je RTV Pannon.

Verificiranjem mandata zastupnika i formiranjem zastupničkih klubova započeli su koalicijski dogovori, prije svega između Saveza vojvođanskih Mađara i Srpske napredne stranke, rekao je **Damir Zobenica**, zastupnik SNS-a, i obećao da će uskoro biti donijeta odluka o pred-

sjedniku vojvođanske Skupštine, potpredsjednicima i generalnom tajniku.

Savez vojvođanskih Mađara je formirao zastupničku grupu s devet zastupnika i tako postao treća najjača politička snaga u Vojvodini. SVM bi želio i dalje biti dio vladajuće koalicije, navodi se na portalu ove stranke.

»Voljeli bismo nastaviti posao, imamo taj privilegij da radimo za mađarsku zajednicu, da interese mađarske zajednice postavljamo u prvi plan i to postižući radimo za cijelu Vojvodinu i Srbiju. Želimo nastaviti s jačanjem odnosa između mađarskog i srpskog naroda i između dvije države. Željeli bismo dalje raditi u duhu koji nam je ostavio kao primjer naš preminuli predsjednik **István Pásztor**«, rekao je **Bálint Juhász**, šef zastupničkog kluba SVM-a u Skupštini Vojvodine, izvijestio je RTV Pannon.

Skupština Vojvodine ima 120 zastupničkih mjesta, od kojih je 66 osvojio SNS, 30 je osvojila lista »Srbija protiv nasilja«, a SVM devet. Socijalistička partija Srbije i Nova demokratska stranka Srbije imaju po sedam zastupnika, a Ruska stranka jednog.

Još bolji uvjeti za upis i studiranje u Vukovaru

Dekan vukovarskog Veleučilišta **Lavoslav Ružička** doc. dr. sc. **Željko Sudarić** i prodekan mag. iur. **Ivan Belaj** sastali su se u utorak u sjedištu Hrvatskog nacionalnog vijeća u Subotici s predsjednicom Izvršnog odbora **Karolinom Bašić** i članicom IO HNV zaduženom za obrazovanje **Natašom Stipančević** s kojima su razgovarali o nastavku višegodišnje uspješne suradnje.

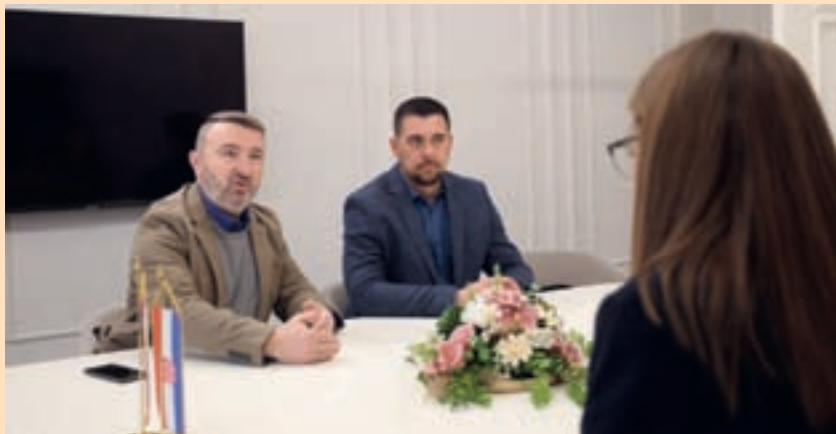
»Ovo je nastavak vrlo dobre suradnje koja traje dulji niz godina vezano uz upis studenata Hrvata izvan Hr-

vatske na vukovarsko Veleučilište. Zahvaljujući suradnji sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske, ravnateljem **Zvonkom Milasom** koji je sve to i pokrenuo i **Milanom Bošnjakom**, već pet godina se upisuju studenti iz cijele Vojvodine na naše Veleučilište. Ovim putem želimo tu suradnju još više oplemeniti napose iz razloga što nam je istekao EU projekt vezan uz Studentski dom **Leopold** te ćemo sada moći omogućiti posebne kvote za Hrvate izvan Hrvatske što će olakšati njihovo studiranje u Vukovaru i na našem Veleučilištu.

Najviše interesa je za studij fizioterapije, a tu su i studiji s područja i prava i ekonomije te pozivamo sve mlade Hrvate iz Vojvodine, odnosno Srbije da upišu naše studijske programe«, rekao je dekan Sudarić.

»Razgovarali smo o daljoj suradnji vezano za upis studenata, jer ove godine imamo generaciju maturanata iz Medicinske škole koji su pohađali smjer fizioterapeut na hrvatskom jeziku. Za sada ima šest zainteresiranih, dvoje iz Srijemske Mitrovice i četvero iz Subotice«, rekla je Nataša Stipančević.

J. D.

Rezolucija Europskog parlamenta o nepravilnostima na izborima u Srbiji

Traži se međunarodna istraga o nepravilnostima

Vlasti Srbije se pozivaju da osiguraju dovoljno demokratskih garancija za održavanje sljedećih redovitih lokalnih izbora 2024. godine, kao i budućih izbora. Europski zastupnici rezolucijom oštro osuđuju i neosnovane tvrdnje srpskih vlasti da su države članice EU bile umiješane u organiziranje postizbornih prosvjeda

Europski parlament je 8. veljače izglasao rezoluciju kojom se traži međunarodna istraga o nepravilnostima tijekom izbora održanih 17. prosinca u Srbiji, kao i suspenzija europskih fondova ukoliko se dokaže da su vlasti bile izravno umiješane u prijevaru birača. Od ukupno 705 eurozastupnika prisustvovalo je sjednici i glasanju 557 zastupnika, »za« je glasalo njih 461, »protiv« je bilo 53, a 43 je bilo uzdržanih.

Europski parlament poziva na neovisnu istragu uglednih međunarodnih pravnih stručnjaka i institucija o nepravilnostima na parlamentarnim, pokrajinskim i lokalnim izborima, s posebnim osvrtom na izbore za Skupštinu grada Beograda, jer se proširuju pojedini navodi, uključujući i one o organiziranim migracijama birača na lokalnoj razini izvan djelokruga obuhvaćenog izvješćima OESS/ODIHR (Kancelarija OESS za demokratske institucije i ljudska prava), navodi se među ostalim u izglasanoj rezoluciji.

Oštre osude i ozbiljna zabrinutost

Europski parlament poziva Europsku komisiju da detaljno prati izvještaje Revizorskog suda i odmah započne reviziju sredstava koja su pružena Vladi Srbije u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć III (IPA III) i drugih financijskih instrumenata. Istaknuto je da, ukoliko vlasti u Srbiji nisu spremne provesti ključne izborne preporuke ili ako nalazi ove istrage ukazuju da su srpske vlasti bile izravno umiješane u prijevaru birača, poziva na obustavu financiranja EU na osnovu teških kršenja pravila zakona u vezi s izborima.

Ocjenjuje se da su parlamentarni i lokalni izbori u Srbiji »odstupili od međunarodnih standarda i opredjeljenja Srbije za slobodne i poštene izbore zbog uporne i sustavne zloporabe institucija i medija od strane dužnosnika kako bi stekli nepravednu i neopravdanu prednost«.

U tekstu se s ozbiljnom zabrinutošću konstatiraju brojni dokazi koje su prikupili međunarodni i domaći promatrači, koji pokazuju aktivnosti koje su prethodile i tijekom

izbornog dana, a koje su mogle promijeniti izborni ishod, odnosno koje su mogle kritično utjecati posebno na rezultate izbora za grad Beograd i ozbiljno narušiti legitimitet parlamentarnih izbora.

Vlasti Srbije se pozivaju da osiguraju dovoljno demokratskih garancija za održavanje sljedećih redovitih lokalnih izbora 2024. godine, kao i budućih izbora. Rezolucijom se žali zbog nedostatka institucionalnog odgovora na ozbiljne sumnje o umiješanosti dužnosnika u izborne manipulacije i zloporabe, što, prema usuglašenom tekstu rezolucije, održava nekažnjivost i osigurava kontinuitet ove prakse.

Za i protiv

Svi zastupnici stranaka Zelenih i Socijaldemokrata koji su bili prisutni u dvorani glasali su za, a među 53 zastupnika koji su glasali protiv najbrojniji su bili iz zastupničke grupe Identitet i demokracija, njih 30, zatim 14 zastupnika iz Sjeverne Irske, četiri zastupnika Ljevice, dva zastupnika europskih konzervativaca i reformista te dva iz kluba Obnovimo Europu. Iz kluba zastupnika Europske pučke stranke čiji je pridruženi član Srpska napredna stranka protiv rezolucije bio je samo jedan zastupnik, a dva su bila uzdržana.

Europski parlament vrlo brzo, ove godine u svibnju, očekuju izbori na kojima će se birati 720 zastupnika.

Također se navodi kako neke od izbornih nepravilnosti, koje su dovele do izbora u prosincu 2023., predstavljaju potencijalno kršenje zakona i Ustava Srbije.

Europski zastupnici rezolucijom oštro osuđuju i neosnovane tvrdnje srpskih vlasti da su države članice EU bile umiješane u organiziranje postizbornih prosvjeda i izražavaju žaljenje što su prosvjedi iskorišteni kao povod za širenje anti-EU narativa u medijima bliskim vladajućoj stranci.

Inicijativu da se održi rasprava i usvoji rezolucija o Srbiji su pokrenuli zastupnici iz grupacije socijaldemokrata dok su Europski narodnjaci (EPP) bili protiv rasprave i usvajanja rezolucije prije konačnog izvještaja OEES/OD-HIR. No, kasnije su se predomislili te je ova točka uvrštena u dnevni red.

i predstavnici oporbene koalicije »Srbija protiv nasilja«. Vučić je članove te koalicije optužio da »kao marionete stranog faktora pokušavaju doći na vlast«.

Premijerka **Ana Brnabić** izjavila je pak kako je »posredi ogroman pritisak na Srbiju« i »pokušaj destabilizacije«. Ona je poručila i kako »istragu mogu provoditi samo naše institucije«, kao i da nikada, ni s kim, ne bi razgovarala o tome, te da bi podnijela ostavku ako bi joj netko zatražio međunarodnu istragu o izborima.

Oporba: Pozitivna poruka EP

Potpredsjednica oporbene Stranke slobode i pravde **Marinika Tepić** izjavila je kako je usvajanje rezolucije EP o Srbiji pozitivna poruka koja pomaže građanima Srbije i njenim institucijama da idući izbori koje će imati budu slobodni i poštjeni. Tepićeva je istakla kako su dobili uvjerenja eurozastupnika kako će što prije biti formirana ad hoc misija za koju nije potreban poziv ili suglasnost države domaćina, jer je Srbija kandidat za članicu EU. Misija bi bila u formatu neovisnih eksperata, prije svega pravnika, koji bi trebali pribaviti sve do-

kaze i dokumente, a očekuje se i da Europska komisija uputi svog emisara ili svoj tim, rekla je Tepić.

I izborni status manjina u Rezoluciji

Rezolucija Europskog parlamenta o situaciji u Srbiji nakon izbora nije isključila ni pominjanje participacije manjina u izbornim procesima. U tekstu Rezolucije (točka 11) navodi se: »Europski parlament potiče Republiku Srbiju da se pozabavi zabrinutošću glede sudjelovanja nacionalnih manjina u izbornom procesu, osiguravajući dosljednu primjenu kriterija za status manjine i rješavajući ranjivosti na pritiske i kupnju glasova«.

Predsjednik Demokratske stranke **Zoran Lutovac** rekao je kako Rezolucija ima veliki simbolički značaj, jer pokazuje spremnost EU da prekine s praksom podrške stabilizaciji i pokazuje nedvosmislenu podršku demokratskim procesima u Srbiji.

»Ova rezolucija ima značaj ne samo zbog toga što predstavlja neprihvatanje aktualne izborne krađe nego i zato što može biti prekretnica u procesu uspostavljanja uvjeta za slobodne i poštene izbore u budućnosti«, rekao je Lutovac.

Inače, rezolucije Europskog parlamenta nisu pravno niti politički obvezujuće za države članice i europske institucije, ali imaju određenu političku težinu i utjecaj.

J. D.

Foto: BETA – Mathieu Cugnot

Izvjestitelj Europskog parlamenta za Srbiju **Vladimir Bilčik** rekao je kako je Europski parlament imao teške pregovore o tekstu dva dana, ali da je proizvod toga jasan i čvrst tekst.

»Zadovoljan sam što se veći dio teksta moje političke grupe, EPP, nalazi u rezoluciji. Ima nekih stvari u rezoluciji kojima nisam sasvim zadovoljan, ali to je slučaj za bilo kakve pregovore. Na kraju krajeva, ovaj parlament želi imati dobar kompromis i poslati neke jasne poruke«, rekao je Bilčik i poručio kako je u najboljem interesu Srbije da prihvati konstruktivne elemente rezolucije.

On je rekao kako EP priznaje rezultate izbora koje je objavila Republička izborna komisija, kako je dobra vijest što je održana konstitutivna sjednica Narodne skupštine i što su mandate preuzeli kako vladajuća većina, tako i oporba.

»Veoma jasno podvlačimo da sve optužbe o potencijalnim prijevarama na izborima, o potencijalnoj migraciji birača koje su mogle utjecati na rezultate izbora, bilo parlamentarnih ili općinskih, moraju biti u potpunosti i propisno istražene. Mi, naravno, pozivamo vlasti u Srbiji da to učine, da postupe po preporukama OEES-a i konačnom izvještaju, koji svi čekamo, i da ključne preporuke provedu u potpunosti i bez odgađanja«, rekao je Bilčik za Tanjug.

Predsjednik i premijerka o Rezoluciji

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** je izjavio da »rezolucije Europskog parlamenta dođu i prođu, ali će sramota oporbe ostati vječna«. Naime, uoči glasanja o rezoluciji u Strasbourgu je održan panel pod nazivom »Srbija: Demokracija na raskrižju«, na kojem su sudjelovali

Pokladni običaj star više od dva i pol stoljeća

»Ideja da se Golubinačke mačkare podignu na višu razinu potekla je od HKPD-a Tomislav uz podršku Općine Stara Pazova i Turističke organizacije Stara Pazova. To je nešto što smo započeli davnih dana i drago mi je što smo uspjeli«, izjavila je Anita Naglić

U organizaciji HKPD-a Tomislav u Golubincima su prošlog tjedna, 10. i 11. veljače, održane *Golubinačke mačkare*. Prvi dan ovogodišnje manifestacije bio je rezerviran za pokladno jahanje dok je centralna manifestacija u vidu karnevala održana u nedjelju, 11. veljače. Ove godine karneval ima poseban značaj. *Golubinačke mačkare* su uvrštene u manifestaciju od nacionalnog značaja za Općinu Stara Pazova, kao nematerijalna kulturna baština Hrvata u Golubincima, a od ove godine

dišnje manifestacije više od 50 konjanika iz Golubinaca i susjednih mjesta okupilo se ispred dvorca Šlos kako bi u tradicionalnoj povorci prošli selom i najavili središnji događaj. Pokladno jahanje kao tradicionalna manifestacija u Golubincima pokrenuto je na inicijativu ljubitelja konja prije 13 godina.

»Imali smo želju tu tradiciju uključiti u *Golubinačke mačkare*, po ugledu na pokladno jahanje u Slavoniji. Prvih godina bilo je prilično skeptično i krenulo se vrlo skromno no, s godinama je interes rastao i sudionika je bilo sve više. Jahači zajedno obilaze domačine i pjesmom i zdravicom najavljuju karneval. S nama su osim ljubitelja konja iz Golubinaca i konjanici iz drugih okolnih mjesta: Beške, Slankamena, Prhova, Stare Pazove, Indije i Novih Karlovaca. Golubinčani sudjeluju kod njih na priredbama poput Božićnog jahanja, a oni nam rado uzvraćaju posjet na našem pokladnom jahanju. Međusobno poštujemo tradiciju jedni drugih«, navodi predsjednica golubinačke udruge **Anita Naglić**.

Nakon zajedničkog okupljanja ispred dvorca Šlos konjanici su u kasu i pjesmi krenuli prema domaćinima. Prvo odredište bio je dom **Igora Gašparovića** koji ih je dočekaao otvorenih kapija.

»U Golubincima ima veliki broj ljubitelja konja. Kroz ovaj običaj oživljavamo i nastavljamo običaje naših starih koji su ih prakticirali u pokladno vrijeme. Zadovoljstvo mi je što ih mogu ugostiti i na taj način

biti dio ovog lijepog običaja. Poslužimo ih domaćim delicijama, rakijom i vinom i uz pjesmu i veselje najavljujemo našu centralnu manifestaciju, karneval.«

službeno se predstavljaju kao član Federacije europskih karnevalskih gradova.

Pokladno jahanje najava mačkara

Pokladni običaji u Golubincima stari su više od 260 godina. To je vrijeme radosti, zabave i ludovanja, vrijeme kada je sve dozvoljeno prije korizme. Prvog dana ovogodišnjeg

Prvi put kao dio karnevalskih gradova

Sljedeći dan bio je posvećen karnevalu. Veliki broj sudionika obučeni u raznobojne maske počeli su se okuplja-

ti ispred župe sv. Jurja i tradicionalno u povorci počeli se kretati ulicama Golubinaca predstavljajući svoje maštovite kreacije. S obzirom da se ove godine karneval održava prvi put otkako su Golubinci uvršteni na mapu europskih karnevalskih gradova, osim sudionika iz Golubinaca i okolnih mjesta u Srijemu, karnevalu su se pridružile i karnevalske grupe iz drugih karnevalskih gradova: Leskovca, Banje Koviljače, Loznice i Šapca te mažuretkinje iz Apatina.

»Ideja da se *Golubinačke mačkare* podignu na višu razinu potekla je od HKPD-a *Tomislav* uz podršku Općine Stara Pazova i Turističke organizacije Stara Pazova. To je nešto što smo započeli davnih dana. Drago mi je što smo u tome uspjeli«, izjavila je Naglič.

Karnevalu su prisustvovali i predstavnici Federacije europskih gradova.

»Smatram da je iznimno važno što su Golubinci od prošle godine u Federaciji europskih karnevalskih gradova. Federacija je jedna krovna institucija i najveća asocijacija u cijelom svijetu koja se bavi manifestacijama. Članovi Federacije karnevalskih gradova su predstavnici svih velikih europskih i balkanskih karnevala. Jedni druge posjećujemo, pružamo podršku i to je smisao cijele priče da karnevalski pokret živi i raste«, istaknuo je **Ivan Popović** iz Federacije europskih karnevalskih gradova i dodao da će podizanje na veću razinu karnevala u Golubincima utjecati na veću turističku ponudu staropazovačke općine.

»Danas je sve više karnevala turističko. Tamo gdje postoje privlače sve veći broj turista. U Srbiji ima osam karnevala i svi su bazirani kao turistički i privlače veliki broj posjetitelja, od karnevala u Leskovcu, Vrnjačkoj Banji, Rakovcu u Beogradu, Vršcu, Pančevu, Beloj Crkvi, Šapcu, Banji Koviljači i Loznici. Vjerujem da će tako biti i u Golubincima. Imamo dobru suradnju i sa susjednom Hrvatskom. Na cijelom Balkanu predstavnici svih karnevalskih gradova dobro surađuju i među njima vlada specifična pozitivna atmosfera.«

Podrška institucija

Osim velikog broja sudionika i posjetitelja, karnevalu su nazočili i predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, DSHV-a te predstavnici Općine Stara Pazova i Mjesne zajednice Golubinci. Srijemski biskup koadjutor mons. **Fabijan Svalina** prvi je put prisustvovao karnevalu.

»To je znak moje svojevrsne podrške za ovu časnu i vrijednu manifestaciju koja se održala više stoljeća. Ono što sam vidio je jamstvo da će se *mačkare* i dalje organizirati i razvijati. Ovo je ujedno i uvod u ono što nas čeka na Čistu srijedu, a to je priprema za korizmeno vrijeme na uskršno razdoblje na koje smo pozvani. Kroz molitvu, post i odricanje, kroz zauzetije svjedočenje naše vjerničke uloge i pozicije koje imamo

kao crkvena zajednica i kao članovi društva kako bi došlo do svojevrsne preobrazbe nas samih kao pojedinaca i čitave zajednice«, izjavio je Svalina.

»Nije važan broj mjesta iz kojih dolaze ljudi u Golubince nego zajedništvo koje se ovdje stvara«, istaknula je ravnateljica ZKVH-a **Katarina Čeliković** i dodala: »Kada vidite puno djece i veliki broj ljudi, imate osjećaj reći da je ovo srce Srijema gdje živi pokladni običaj. Dobro je što se sve to događa i u Petrovaradinu, Rumi, Srijemskoj Mitrovici, Hrtkovcima, jer poklade tako imaju tu zajedničku prošlost

koja i danas živi. Ta vrsta elementa nematerijalne kulturne baštine jeste živa baština«.

»Golubinci i *mačkare* su od velikog značaja za hrvatsku nematerijalnu baštinu. Mi iz Hrvatskog nacionalnog vijeća podržavamo tu manifestaciju kao i sve napore udruge *Tomislav* da što bolje mogu raditi i funkcionirati«, istaknuo je član IO HNV-a zadužen za kulturu **Denis Lipozenčić**.

Generalni pokrovitelj *Golubinačkih mačkara* je Općina Stara Pazova uz podršku župe svetog Jurja, uz donacije velikog broja gospodarstvenika iz Golubinaca i Stare Pazove.

S. D.

Utakmica nogometnih reprezentacija Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj u Staroj Pazovi

Zagrijavanje za *Europeadu*

Utakmica je protekla u prijateljskoj atmosferi i fair playu, a pobijedila je reprezentacija Hrvata iz Srbije rezultatom 3:2

U sklopu priprema za *Europeadu* 2024., nogometni turnir timova nacionalnih manjina, koji će biti održan ovog ljeta u sjevernom i južnom Schlezwingu (u Danskoj i Njemačkoj), u subotu, 10. veljače odigrana je prijateljska utakmica između reprezentacija Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj. Meč je odigran u Sportskom centru Fudbalskog saveza Srbije (Nacionalnoj kući fudbala).

Utakmica je protekla u prijateljskoj atmosferi i fair playu. Cilj oba trenera je bio da uključe što više igrača i svi su dobili priliku zaigrati pa makar na nekoliko minuta. Reprezentacija Srba iz Hrvatske je pokazala na trenutke veći stupanj uigranosti i organizacije na terenu, ali u završnici napada nedostajalo im je konkretnijih rješenja, te su nakon ranog vodstva od 1:0 dugo igrali bez prave prilike za novi gol. Na drugoj strani Hrvati su bili nešto defanzivniji u startu, dok igrači nisu »kliknuli« među sobom, te su nošeni igrom kapetana **Mijatovića** uspjeli rezultat preokrenuti na 2:1 prije poluvremena. U nastavku meča napravljene su brojne izmjene na obje strane, ali nakon gola za vodstvo od 3:1, intenzitet utakmice je opao te je reprezentacija Hrvata iz Srbije i pored novog primljenog gola uspjela bez većih problema privesti utakmicu kraju konačnim rezultatom od 3:2.

Peti susret

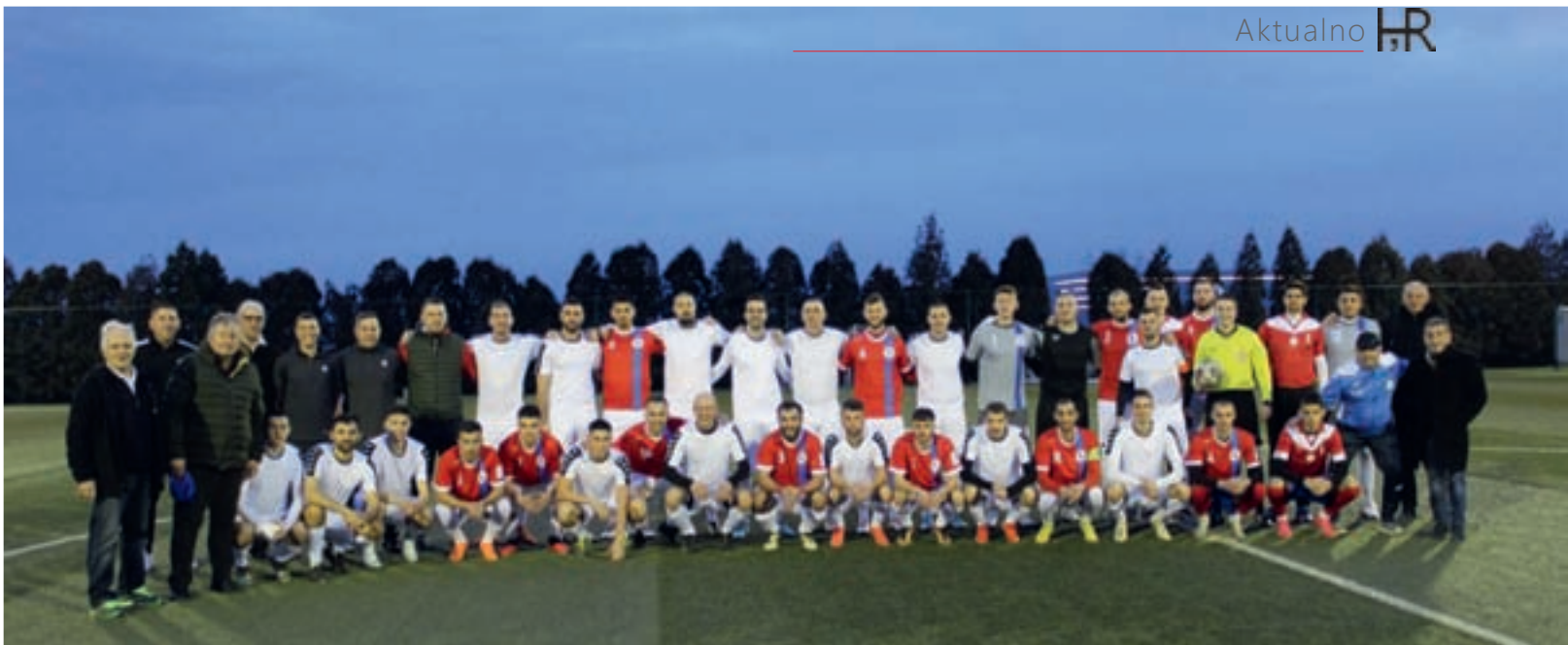
Susret nogometnih timova Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj imaju sada već ustaljenu tradiciju i ovo je peti po redu meč između ove dvije reprezentacije. Dva su bila prijateljska, 2016. u Vukovaru, zatim u Tavankutu 2019., te službena utakmica na *Europeadi* u Austriji 2022., a posljednji je održan 2023. u Bijelom Brdu. Susreti učvršćuju suradnju sportskih organizacija i sportaša dvije manjinske zajednice, dajući poticaj i međudržavnoj suradnji Hrvatske i Srbije.

Utakmici u Staroj Pazovi, među ostalim, nazočili su i predsjednik DSHV-a i ministar za ljudska i manjinska prava **Tomislav Žigmanov**, predsjednik Sportskog društva Srba u Hrvatskoj **Milan Martinović**, predsjednik Zajedničkog vijeća općina iz Vukovara **Dejan Drakulić**, dopredsjednik Srpskog narodnog vijeća i predsjednik Koordinacije vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Vukovarsko-srijemske županije **Svetislav Mikerević**, predsjednik Povjerenstva za sport i mladež HNV-a **Damir Katić**, viši savjetnik u kabinetu ministra bez portfelja zaduženog za koordinaciju aktivnosti i mjera u području odnosa Srbije s dijasporom i pomoćnik ministra za sport i voditelj Sektora za međunarodnu suradnju i europske integracije **Uroš Pribićević**.

Ministar Žigmanov izjavio je prije početka utakmice kako se ovakvim događajima nastoji pridonijeti boljim hrvatsko-srpskim odnosima:

»I kad je u pitanju suradnja u području politike i kad je u pitanju suradnja u drugim sferama društvenog života, na koncu i u sportu, mi smo s vrlo jasnom, pozitivnom, konstruktivnom idejom ovdje i s porukama – hoćemo biti dio ukupnih poboljšanja hrvatsko-srpskih odnosa, hoćemo dati naše doprinose u organizaciji daljeg produbljivanja prijateljstva između Srbije i Hrvatske. S našim prijateljima iz Sportskog saveza Srba iz Hrvatske to već više od 10 godina i ostvarujemo. Ovo je jed-

na vrsta simboličkog iskoraka, jer smo na glavnom mjestu kada je u pitanju nogomet u Srbiji, u ovoj velikoj kući fudbala, mislim da je zbog toga poruka i više nego jasna, veliko hvala čelnim ljudima FSS-a što su otvorili ovu kuću da bi se odigrala ova prijateljska utakmica između dvije reprezentacije».

nekako sve u znaku otkazivanja igrača i neskupljanja dovoljnog fonda da rasteretimo sve kako smo planirali. Zamislili smo i da pogledamo još neke nove igrače koji su pozvani kao novi članovi, ali ispalo je na kraju kako treba, momci su izgarali i na tome im svaka čast. Možda nismo bili bolji na utakmici, ali na kraju rezultat se gleda i to je jedino mjerilo».

Zadovoljni rezultatom

Reprezentacija Hrvata iz Srbije nastupila je u sastavu: **Sabo, Kujundžić, Oblaković, Mijatović, Draganić, Irvandekić, Marković, Šotra, Rajčani, Todorović i Kalaura**. Pričuve su bili: **Francišćković, Budinčević, Lukač, Jurišić, Pelhe i Vujković**.

Po završetku utakmice trener reprezentacije Hrvata u Srbiji **Bojan Ušumović** nije sakrivao zadovoljstvo postignutim rezultatom:

»Veoma smo zadovoljni, s obzirom na način na koji smo se skupili i način na koji je protekao današnji dan,

Predsjednik nogometne reprezentacije Hrvata u Srbiji **Petar Kuntić** istakao je kako je nakon odlaska bivšeg trenera **Marinka Poljakovića** došlo i do promjene igračkog kadra, te je ovo je druga godina kako ekipa igra u ovom sastavu:

»Današnja utakmica nije bila planirana u našem kalendaru natjecanja, ali budući da je FSS omogućio reprezentaciji Srba iz Hrvatske dvodnevni boravak ovdje u Kući fudbala u Staroj Pazovi, mi smo izašli u susret i danas ćemo odigrati ovu prijateljsku utakmicu. Što se tiče same utakmice mislim kako imamo nešto jaču kvalitetu nego što smo imali u Dalju, ali Srbi iz Hrvatske su došli ovdje s 22 igrača i očekujem da nisu došli u slabijem sastavu od onog u Dalju. Imamo i puno mladih igrača, ali nažalost neki mladi nisu mogli danas doći jer nastupaju za ekipe koje igraju danas utakmice i nisu dobili odobrenje».

Selektor reprezentacije Srba iz Hrvatske **Nikola Gagulić** kaže kako, unatoč porazu, nisu bili slabiji protivnik.

»Ne pobjeđuju uvijek bolji, nekad pobjede i srećniji. Prema komentarima publike, jedan gol smo dobili iz ofsajda, a jedan iz penala, dok smo mi oba gola dali iz dvije lijepe i izrađene akcije. Ne umanjujem pobjedu Hrvata iz Srbije, ali želim naglasiti da nismo bili u podređenom položaju. Odigrali smo korektno, isprobali smo sve igrače koje smo povelili. Bila su dva opravdana odustajanja zbog bolesti. To su igrači na koje računamo na Evropeadi», izjavio je Gagulić za portal *srbi.hr*.

I. Benčik

Prof. dr. sc. Slobodan Cvejić, Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu

Jaz između siromašnih i bogatih se produbljuje

Mi smo vrlo mlada kapitalistička privreda s mnogo teških bolesti koje treba pažljivo liječiti kako bi uopće opstali i izdržali. A ako budu u privredi dominirale strane firme i multinacionalne korporacije, svaka iduća globalna ekonomska kriza će nas direktno izložiti udaru

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Redoviti profesor sociologije na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Beogradu dr. sc. **Slobodan Cvejić** se u svom znanstvenom i predavačkom radu bavi ekonomskom sociologijom i metodologijom socioloških istraživanja, problematikom iz područja održivog razvoja, statistike, siromaštva i socijalne isključenosti. Jedan je od osnivača udruge građana *SeConS* – grupa za razvojnu inicijativu i član upravnog odbora Evropske mreže protiv siromaštva – Srbija. Bio je uključen u rad različitih tijela Vlade Srbije u području obrazovanja i zapošljavanja i sudjelovao i rukovodio istraživačkim projektima na temu društvenih nejednakosti, siromaštva, socijalnih poduzeća i marginalizacije Roma. S profesorom Cvejićem smo razgovarali o tome kako se mijenja društvena i slojna struktura u Srbiji, produbljava li se ili smanjuje jaz između bogatih i siromašnih i u kom pravcu se kreće Srbija u tom pogledu.

► **U svojim znanstvenim radovima kažete kako društvene klase postoje i u realnosti i nisu samo plod analitičke konstrukcije. Mijenja li se teorijska paradigma u sociologiji ili se mijenja društvo? Jesu li time nestali društveni slojevi?**

Ne, jer društvene klase i društveni slojevi nisu međusobno isključive kategorije. Društvena klasa kao direktno vidljivi entitet se ne pojavljuje često. Najčešće se kao takva vidi u situacijama jasnih klasnih konflikata. Mi mnogo češće vidimo zapravo slojeve koji su kategorije determinirane načinom života, položaja, a manje relacijskim odnosima. Na neki način možemo reći da su društveni slojevi komponente društvenih klasa.

► **Znači li to da smo mi sada u trenutku kada postoji klasni konflikt?**

Trenutno se može reći da su klasne relacije nešto vidljivije nego u manje ekonomski i socijalno turbulentnim vremenima. Međutim, kod nas, zbog nekih drugih specifičnosti u društvenom i političkom životu, opet to padne u drugi plan. Recimo, tu je pitanje osamostaljivanja Kosova, »ne damo Kosovo«, i neka druga pitanja koja u stvari

zamagljuje nešto što se događa iza scene i što je mnogo važnije. Naime, klasno razdvajanje mnogo više određuje dinamiku naših života, gdje imamo sve bogatiji sloj nove ekonomske elite koja prisvaja sve više ekonomskih vrijednosti koje su u opticaju u našoj privredi i samim time se pojačavaju ekonomske nejednakosti. To je vidljivo i na drugom polu gdje imamo sve više ljudi koji su siromašni i koji ne mogu sa svojim prihodima pokriti troškove života.

► **A kako danas izgleda ta slojna struktura u Srbiji ako je pokušamo kvantificirati? Koliko je siromašnih, koliko je ekstremno bogatih, srednjih slojeva?**

Nisu to kategorije koje se direktno preklapaju pa da mi kažemo da su svi siromašni najniža klasa, niti su svi iz najniže klase nužno siromašni po ekonomskim definicijama, ali je vjerovatnoća da netko bude siromašan znatno veća u nižoj klasi nego u srednjoj na primjer. Kvantifikacija toga je različita. Mi znamo po nekim definicijama koliko je postotak siromašnih u Srbiji. Svake godine imamo podatke o onima koji se nalaze u apsolutno iskazanom siromaštvu kojih je oko 9 %, onih koji se nalaze u relativno iskazanom siromaštvu, ispod 60 % medijalnih prihoda u Srbiji je oko 24 %. Bitan je i takozvani jaz siromaštva, a bitna je i mjera koja pokazuje odnos kvintila, tj. pokazuje koliki je količnik između 20 % gornjih prihoda u odnosu na 80 % ostalih. Bitan je i »Džini koeficijent« koji iskazuje ekonomsku nejednakost u zemlji i iz toga mi možemo vidjeti da zapravo opstaje siromaštvo i nejednakost iako stalno imamo tvrdnje kako raste prosječna plaća i povećava se bruto domaći proizvod. Ekonomski rast je socijalno neodrživ, ne reflektira se adekvatno na one koji se nalaze na donjem dijelu ljestvice, a glavni razlog za to je što ova Vlada već godinama vodi jednu neoliberalnu ekonomsku politiku. Vrlo slabo uređenu i vođenu, tako da ljudi koji se nalaze u finansijskoj potrebi i kojima je potrebna pomoć u određenom momentu ovise o tome hoće li ministar financija reći »evo sad ću odriješiti vreću i svakom dati po 10 ili 20 tisuća dinara ili ako ste srednjoškolci, evo vama pet tisuća dinara, to vam je dosta«,

a nema zapravo sustavne politike koja će omogućiti da se oni adekvatno školuju i potom zaposle za dobru plaću. Nema razvoja privrednih grana koje omogućuju održivi privredni rast na duže vrijeme koje će davati kvalitetnije poslove našim ljudima. Lako se izlazi u susret stranim kompanijama koje dobijaju poticaje direktno iz proračuna, a zapostavljaju se domaći privrednici koji isto tako zapošljavaju neke ljude. I na račun toga mi postajemo sve više ovisni o globalnim korporacijama, a ne razvijamo domaću privredu adekvatno. Ima mnogo činilaca koji zapravo dovode do toga da se kod nas jasnije kristaliziraju te klasne pozicije u ovom trenutku. Novi efekt poslije ove ekonomske krize koja se razvija posljednjih godina je da su pripadnici srednje klase u lošijem ekonomskom položaju i njima sada nije lako da rješavaju svoja ekonomska pitanja. Nisu u poziciji da možda neće moći platiti račune ili se prehraniti, kao što se događa onima koji su niže na toj ljestvici, ali sada već njihovi planovi i odluke u velikoj mjeri ovise o tome koliki prihod ostvare. Na primjer, s ovakvim kretanjima cijena nekretnina u Beogradu i još nekim većim gradovima sada su u poziciji da ne mogu poboljšati svoju stambenu situaciju ili živjeti u onom kraju grada u kojem bi željeli, te je njihov način života donekle ugrožen jer imaju manje prihode nego ranije.

► **Kakve bi trebale biti te javne politike kako bi se razlike ublažile?**

Jednostavno rečeno: trebale bi biti pravednije i inkluzivnije. A one to nisu. Eventualno gasi neki požar, dovode neke kategorije u poziciju da im je glava iznad vode.

Primjerice, točno možete vidjeti kad gledate statistiku o relativnom siromaštvu kako prihod iz proračuna umirovljenike u stvari drži točno malo iznad te linije relativnog siromaštva. I ako bi se tu nešto poremetilo ta statistika bi nam izgledala mnogo gore. I samo zahvaljujući tome stojimo na tom postotku od 24 % relativno siromašnih, inače bi bilo još lošije. Možete, dakle, vidjeti da država jednom odlukom o tome kako i koliko će tu distribuirati novca može jednu veliku kategoriju od 1,7 milijuna stanovnika držati u takvom stanju. Tako je i sa svim drugim kategorijama. Mi imamo nedovoljne novčane socijalne transfere, koji ne mogu pomoći obiteljima da izađu iz siromaštva. Mogu im eventualno pomoći da ne umru od gladi. Za sve druge kategorije važi slična konstatacija. Tako da su naše javne politike nedovoljne i neadekvatne. Nisam vidio efekt tih poticaja mladim parovima ni natalitetnim politikama. Jednostavno rečeno: ovo neometano i često nelegalno bogaćenje nove ekonomske elite ostavlja mnoge ljude direktno u lošoj ekonomskoj poziciji.

► **S druge strane, ekonomisti tvrde da je izdvajanje plaća u javnom sektoru i mirovina iz proračuna uravnoteženo u ekonomskom smislu i da ne bi trebalo prelaziti postignutu granicu zbog ekonomske i fiskalne stabilnosti. Kako to pomiriti?**

Postoje razni načini. Mi imamo značajan broj ljudi koji formalno rade u javnom sektoru, ali se nikada ne pojave na poslu. Sada, s ovom krađom na izborima, se vidjelo da postoje oni koji su na taj način direktno plaćeni da zapravo opslužuju stranačku strukturu i taj partikularni

interes, a ne rade tamo kako bi zadovoljili opći javni interes. Zamislite samo da toliko ljudi uklonite s privremenih i povremenih poslova i da možete potaknuti zaposlene u javnom sektoru da efikasnije provode javne politike time što bi im bile nešto veće plaće. Što se mirovina tiče, da, to jeste veliko i teško pitanje. Ali kada uđemo u tu priču, a neki ekonomisti to znaju raditi, treba razgovarati i o reformi poreznog sustava i o tome kako se oporezuju prihodi u Srbiji. S jednom progresivnom poreznom stopom koja bi direktno pogađala tu grupu, o kojoj ekonomisti najčešće ne govore, a gdje se koncentrira veliki dio prihoda, mogao bi se u dobroj mjeri razriješiti i problem rasta prosječnih plaća i poticanja u toj domeni, a da se ne naruši balanca koju ste spomenuli. Dakle, ta jednačina ima više elemenata nego što je spomenuto u ovom pitanju i u jednom širem kontekstu treba razmatrati čitavu tu politiku pravednije raspodjele.

► **Također pojedini ekonomisti kažu kako mi mnogo govoremo o pravednijoj raspodjeli, a ne stvaranju novih dobara i da država već i onako suviše utječe na privredu te se time može ugroziti slobodno tržište i konkurencija koja dovodi do privrednog rasta i razvoja.**

Ja se slažem da država ne treba biti patron ekonomskim firmama, ona treba regulirati uvjete nastupa na tom tržištu i starati se o tome da se ljudski kapital obnavlja na kvalitetan način. Jer bez toga ni oni koji bi htjeli na najslobodniji način nastupati na nekom tržištu to neće moći. Postat ćemo samo teritorij za kopanje rude u tom slučaju. Svatko o tome mora voditi računa ako hoće jednu zemlju po mjeri čovjeka koji živi u njoj. Ali, bez države u jednom složenom sustavu u društvu nema održivog ni ekonomskog ni društvenog razvoja. Samo je pitanje na koji način. Dakle, ja se mogu složiti s time da država ne treba previše intervenirati u tom smislu, ali način na koji ova država intervenira je potpuno neizbalansiran. U jednom dijelu je ima previše, u drugom je nema dovoljno; jednima daje, drugima ne daje, na jednoj strani uzima, na drugoj strani ne uzima dovoljno ili kako treba. O tome se radi. Tako da je ovdje pitanje toga na koji način država to radi, a ne koliko radi.

► **Brojna istraživanja su pokazala da upravo najsiromašniji, najugroženiji slojevi stanovništva u stvari u najvećoj mjeri podržavaju stranke koje ne brinu o njihovim interesima. O čemu se radi?**

To vam je kao plinska svjetlost. Ili kao Stokholmski sindrom. Ti ljudi nisu svjesni da ih upravo ova vlast gura ili zadržava u ekonomskoj poziciji u kojoj jesu, a s druge strane im nudi da se bave nekim pitanjima svjetske pravde ili im obnavlja san o nebeskom narodu, tako da je to

više jedan socijal-psihološki mehanizam nego nešto što ima veze s ekonomskom politikom. Jer kako može bilo tko objasniti situaciju u kojoj jedna vlada jedne godine umirovljenicima smanji mirovine i kaže »molim vas strpite se jer moramo rješavati problem«. Poslije im vraća to što im je uzela, budući da nije umjela na drugi način riješiti taj problem, a stalno im govori kako im je povećala mirovine. I ljudi kažu »bravo, povećali su nam mirovine«, a pitanje je je li im do sada vratila to što im je uzela. Kakav komentar čovjek može imati na to? Ako netko ne

FOTO: Medija Centar

shvaća što se tu događa, onda mu je teško objasniti. Da ne širim priču na to kako se ovom kontrolom medijske scene u stvari razni mitovi i laži obnavljaju. Još uvijek ima značajan broj ljudi koji to gutaju, ali s obzirom na to koliko je vlast morala krasti na ovim izborima očividno je da više ni taj mehanizam ne funkcionira dovoljno uspješno, tako da očekujem da će sad neki potezi biti i brutalniji.

► **Odražava li se klasna struktura na stranke, npr. smatra se da građanske stranke podržavaju srednji ili viši slojevi dok se vladajuće stranke više obraćaju nižim slojevima. Postoji li ta povezanost?**

Ne postoji direktna veza između stranačkih programa i politika i klasne strukture, jer više nemamo ni klasičnu ljevicu ni konzervativce koji bi radili dominantno u interesu gornje i srednje klase. Nema toga ni u svijetu više toliko jasno istaknuto. Sindikati su još uvijek taj akter koji štiti radničku, starim imenom nazvanu, klasu. Sad se i karakter radništva mijenja ovisno o dijelu svijeta u kojem živite, ali ni sindikati više nisu moćni i utjecajni u većini zemalja. Kod nas nikada nisu ni imali neku veliku ulogu u smislu socijalne mobilizacije ili zastupanja stvarnih klasnih interesa. Tako da tih direktnih veza između klasnog položaja i političke manifestacije danas nema mnogo i teško je to prepoznati. Ali možete vidjeti da se neke stranke više

nego neke druge u svojim programima pozivaju na promjenu tih mehanizama klasnih odnosa i traže više socijalne pravde. I možda je taj pojam socijalne pravde nešto što ukazuje na više lijevu orijentaciju i u tom smislu postizanje više ekonomske jednakosti i pravednosti u društvu, dok oni koji o tome ne govore zastupaju neku drugu politiku. Populizmi po definiciji u stvari rade u interesu klase na vrhu. Jer upravo oni promoviraju tu ideju da će oni koji znaju raditi s novcem pomoći većini koja je u problemu, umjesto da definiraju mehanizam kroz koji je garantiran određen nivo socijalne i ekonomske pravednosti, a da taj mehanizam ujedno potiče što veći broj građana da sudjeluju u privrednom životu, da imaju posao, da budu poduzetni, da zarade itd.

► **Je li dolazak SNS-a na vlast doveo do vertikalne, uzlazne pokretljivosti? Drugim riječima: jesu li pripadnici nižih slojeva zahvaljujući političkom angažmanu popravili svoj položaj? Je li s druge strane došlo do fiksiranja elite na vrhu društvene piramide?**

Istraživanja su pokazala da nije došlo do povećanja pokretljivosti. Sastav ekonomske klase na vrhu se donekle izmijenio što je prije svega vezano za ulogu politike u tom procesu. To nema mnogo veze s nekim socijalnim relacijama. Ta klasa na vrhu se jeste fiksirala u danom političko-administrativnom okruženju, ali s nekom temeljnom promjenom ona neće opstati. Na žalost, mi s ovakvim favoriziranjem stranih investitora nismo afirmirali domaću ekonomsku elitu. A ono što se probilo u taj sloj i spada u tzv. ekonomsku elitu u većini slučajeva čine domaće firme, odnosno ljudi, poduzetnici koji se ne natječu u tržišnim uvjetima. Većina njih zapravo kroz tendere od države dobija poslove i tako akumulira svoje bogatstvo, često kroz nestransparentne i vjerojatno nelegalne radnje, ugovore i dogovore. U tom smislu, kada uklonite ovu političku elitu s vlasti i nestanu te personalne mreže i odnosi ti ljudi neće više imati te pogodnosti i pitanje je hoće li uspjeti opstati na tržištu ukoliko ne budu procesuirani i hapšeni zbog nelegalnih radnji. Naravno, ne bi valjalo da se pojavi nova politička grupacija koja će sada samo favorizirati neke druge u istim takvim relacijama, a onda će ovi prvi svakako izgubiti pozicije koje su imali. Ali, recimo da uspostavimo neke normalne tržišne i privredne odnose, pitanje je bi li oni umjeli opstati kada se trebaju nadmetati u regularnim uvjetima. Isto je bilo pitanje kada je novoformirana elita okrenula leđa **Miloševiću** 1999., 2000. i kada su rekli – dobro sada smo stvorili sloj kapitalista, a kad ode Milošević i reformiramo privredni i politički sustav, oni će nastupiti kao ekonomski igrači, ako ne budu procesuirani itd. To je ono čuveno »ne pitaj me odakle mi prvi milijun« i recimo da prijeđemo preko toga, ali evo nije ostalo mnogo igrača iz tog vremena koji umiju igrati u privrednoj utakmici. Možete na prste dvije ruke nabrojati koliko njih je ostalo u igri poslije tog vremena i skoro nitko od njih nije napravio neki značajni rast i širenje. Tako da se zapravo vidjelo da je taj protekcionizam koji su imali na domaćem tržištu stvorio tu klasu, a da nije bilo opcija i mogućnosti da oni to mnogo razviju. I prošlo je dvadeset godina i tek dvije-tri posljednje godine neki

indikatori pokazuju da se formirala ta kapitalistička klasa i mi tek sad imamo male i srednje poduzetnike koji posluju pod potpuno tržišnim uvjetima i uspijevaju unositi inovacije i primjenjivati nove tehnologije i nastupati na stranim tržištima. Tako da smo mi vrlo mlada kapitalistička privreda s mnogo teških bolesti koje treba pažljivo liječiti kako bismo uopće opstali i izdržali. A ako budu u privredi dominirale strane firme i multinacionalne korporacije, svaka iduća globalna ekonomska kriza će nas direktno izložiti udaru. Kao što je Mađarska prošla s posljednjom velikom ekonomskom i financijskom krizom 2008. gdje se pokazalo da je njihov model privatizacije, koji je bio drugačiji negoli u Poljskoj, Češkoj npr. prije svega po tome što je imao mnogo veći upliv stranog kapitala i stranih firmi, zapravo ranjiviji i oni su prošli mnogo teže kroz tu krizu. To se može i nama dogoditi u jednom trenutku. To država mora regulirati i zato mislim da treba postojati utjecaj države na to kako se privreda razvija. Ali to treba biti država koja nije korumpirana i kojoj neće biti primarna svrha da napuni džepove onima koji su uključeni u tu klijentelističku mrežu s političkom strankom na vlasti.

► **Dakle, smatrate da je domaći sloj poduzetnika još uvijek tanak i nema ih dovoljno ili da nema dovoljno uvjeta da se razvijaju?**

Da, smatram da je njihov broj još uvijek nedovoljan i da je njihov doprinos BDP-u još uvijek nedovoljan da bismo rekli »evo, to je naša ekonomska elita na koju se možemo osloniti«. Tu još treba rasta i razvoja. Naravno, to ne znači da nama ne trebaju uopće strane firme ili strane investicije. Mi nemamo svoje kapacitete tehnološki razvijati te firme i nama je potrebno nasloniti se na neke strane firme kako bismo to radili. Ali mislim da je domaće poduzetništvo bilo previše zapostavljeno i da mu nije davano dovoljno poticaja i zato je trebalo dvadeset godina da se ne više od 500 firmi u Srbiji stabiliziraju da mogu raditi i pokazati kako imaju potencijal za rad. To se moglo dogoditi za pet godina da je postojala pametna politika od strane države. U tom smislu se slažem s ekonomistima koji bi rekli da je ovoliki utjecaj političara na privredu i privredni razvoj pretjeran i štetan.

► **Očekujete li od oporbe koja sada ima značajan broj zastupnika u Narodnoj skupštini da učini nešto na tom planu?**

Ono što oporba može učiniti jeste afirmirati nove vrijednosti, nove politike, ukazati na to gdje su ključni i stvarni problemi u Srbiji i predlagati kako se to može unaprijediti. Koliko se osvoji prostora, toliko ćemo širiti takve poruke. Vjerujem kako postoji dovoljno velika grupacija političara koja iskreno želi unijeti promjene u model društvenog razvoja.

► **Oporba međutim, po ocjeni mnogih, ne govori u dovoljnoj mjeri o drugačijim politikama i onome što predlaže nego se samo usmjerila na kritiku Vučića?**

Slažem se. Mislim da svi mi iz proeuropske oporbe trebamo mijenjati malo narativ u tom smislu i govoriti drugačije. Vjerujem da ćemo sada kada krenu plenarne sjednice imati priliku za to i pokazati i konstruktivnost a ne samo kritiku.

Promicanje europskih vrijednosti

Srbija je prva zemlja koja nije članica EU, a koja je pristupila ovom programu, što je čini zanimljivim partnerom za projekte. Hrvatska sudjeluje u ovom programu tri godine i u tom periodu je uspjela povući 9,5 milijuna eura za različite projekte

Srbija odnedavno sudjeluje u programu *Građani, jednakost, prava i vrijednosti* (engleski CERV) koji pruža financijsku podršku za promoviranje građanskog aktivizma, jednakosti za sve, te prava i vrijednosti Europske unije. Namijenjen je jedinicama lokalne samouprave i organizacijama civilnog društva. Ukupna vrijednost programa je 1,5 milijardi eura, a obuhvaća razdoblje od 2021. do 2027. godine.

Opći cilj programa je zaštita i promoviranje prava i vrijednosti sadržanih u ugovorima, Povelji o osnovnim pravima i u međunarodnim konvencijama o ljudskim pravima, naročito kroz podršku organizacijama civilnog društva i drugim akterima koji su aktivni na lokalnom, regionalnom, nacionalnom i transnacionalnom nivou te poticanje građanskog i demokratskog sudjelovanja, radi očuvanja i daljeg razvoja otvorenih, demokratskih, ravnopravnih i uključivih društava utemeljenih na pravima i vladavini prava. Program posebno potiče sudjelovanje regionalnih i lokalnih organizacija civilnog društva.

Nove mogućnosti

Tim povodom su Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog i EU info mreža u Srbiji organizi-

rali tri radionice na kojima je ovaj program bio detaljnije predstavljen. Radionice su bile održane u Nišu (30. siječnja), Novom Sadu (31. siječnja) i u Beogradu (2. veljače).

U ime Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog, radionicu je otvorio državni tajnik **Ivan Bošnjak**. Radionice je vodila **Željka Markulin**, kontakt točka za ovaj program u Hrvatskoj, koja je prenijela iskustva iz te države u sudjelovanju u ovom programu od 2021. godine.

Ivan Bošnjak je istaknuo kako se radi o programu koji otvara nove i velike mogućnosti za građane Srbije i za njihove udruge:

»Čut ćete da nekadašnji programi koji su bili vezani za *Europu za građane i građanke*, sada imaju nov sveobuhvatniji program koji se odnosi na zemlje koje su potencijalni kandidati za članstvo u EU. Nama je dragocjeno prisustvo kolegice Željke koja dolazi iz Hrvatske koja je najmlađa članica Unije. Mi u Srbiji možemo se pohvaliti jednim razvijenim ekosistemom s preko 30.000 organizacija, a koliko sam čuo od kolega samo Novi Sad ima preko 3.000 udruženja... Svakako da su oni potencijalni participanti zajedno sa svojim lokalnim samoupravama u ovom programu. Nadamo se i želimo kao Ministarstvo i kao Vlada Srbije da taj namijenjeni novac što bolje i što

svrsishodnije bude potrošen ovdje u Srbiji. To je naš zajednički zadatak. Ujedno, ona područja koja se pokrivaju kroz ove programe jesu namijenjena i razvoju demokracije, samih kapaciteta organizacija civilnog društva, građanske participacije u donošenju odluka, naravno i unaprjeđenju ljudskih i manjinskih prava. Želim da svi što prije i što više participirate u programima CERV-a».

Četiri potprograma

Viša stručna savjetnica iz Ureda za udruge Republike Hrvatske Željka Markulin predstavila je mogućnosti CERV programa. Govorila je o tematskim područjima, ciljevima i idejama, ali i pojasnila kako aplicirati, ukazala na primjere dobre prakse, postojeća iskustva u tome gdje su najčešće pogreške, financijski aspekt, kriterije...

Program ima četiri potprograma. Prvi je *Jednakost, prava i rodna ravnopravnost* što obuhvaća promicanje prava, nediskriminacije i jednakosti (uključujući rodnu ravnopravnost) i unaprjeđivanje uključivanja rodne osvištenosti i nediskriminacije u sve politike. Drugo područje je *Uključenost i sudjelovanje građana*, a odnosi se na

promicanje uključenosti građana i njihova sudjelovanja u demokratskom životu Unije, razmjene među građanima različitih država članica te senzibiliziranje građana o zajedničkoj europskoj povijesti. Potprogram *Daphne – borba protiv nasilja* odnosi se na rodno uvjetovano nasilje i nasilje nad djecom, a četvrti potprogram bavi se zaštitom i promicanjem vrijednosti Unije što je u konačnici cilj samog CERV-a.

Markulin je istaknula kako je Srbija prva zemlja koja nije članica EU, a koja je pristupila ovom programu, što je čini zanimljivim partnerom za projekte. Dodala je kako Hrvatska sudjeluje u ovom programu tri godine i u tom periodu su uspjeli povući 9,5 milijuna eura za različite projekte, te da trenutačno broje skoro 200 korisnika ovog programa.

Ovaj program je najveći program do sada namijenjen promociji i zaštiti vrijednosti Unije.

U narednom periodu Ministarstvo planira nove promocije programa diljem Srbije. Za više informacija možete pratiti Facebook stranicu programa: www.facebook.com/CERVrs.

I. B.

Szijjártó: Rusija nije prijetnja nijednoj članici NATO

Srbiji ne treba uvjetovati članstvo u Europskoj uniji pitanjem Prištine, izjavio je ministar vanjskih poslova Mađarske **Péter Szijjártó** i istakao da se Budimpešta protivi europskim sankcijama predsjedniku Republike Srbije **Miloradu Dodiku**. U intervjuu za *Hinu* Szijjártó je naveo kako Rusija nije prijetnja nijednoj članici NATO. Šef mađarske diplomacije boravio je u Petrinji, gdje je otvorio novu osnovnu školu, izgrađenu nakon razornog zemljotresa, koji je pogodio ovaj hrvatski grad krajem 2020. godine, za čiju gradnju je Mađarska donirala gotovo 22 milijuna eura, prenio je RTV.

Govoreći o proširenju EU, Szijjártó je rekao da je taj projekt nedovršen dok njegove članice ne postanu sve države zapadnog Balkana.

»Vjerujemo da Europskoj uniji više treba zapadni Balkan nego što je zemljama zapadnog Balkana potrebno članstvo u EU. EU pati od gubitka konkurentnosti, rata, ratnog zamora i sve veće irelevantnosti u globalnoj politici, a proširenjem bi dobila novu svježinu i zamah«, kazao je šef mađarske diplomacije i najavio da će Mađarska tijekom svog predsjedanja Unijom u drugoj polovici ove godine staviti veliki naglasak na ubrzanje tog procesa.

Šef mađarske diplomacije, navodi se, tvrdi kako je Srbija spremna sutra ući u EU i dodaje da bez nje kao najveće i najsnažnije države zapadnog Balkana nema

Foto: Hina – Dario Grzeijl

stabilnosti na tom području. Otuđenje Srbije je najgora moguća taktika, rekao je Szijjártó.

Szijjártó je odbacio izjave zapadnih vojnih čelnika, od kojih je posljednji danski ministar obrane, kako bi Rusija za nekoliko godina mogla napasti neku članicu NATO saveza.

»Zašto bi to učinili? NATO je puno snažniji od Rusije. Zašto bi netko napao nekog tko je puno jači od njega, kakvog to smisla ima?«, upitao je šef mađarske diplomacije i naglasio kako ne vidi Rusiju kao sigurnosnu prijetnju ni za jednu članicu Sjevernoatlantskog saveza.

Kraj gradogradnje

Zahvaljujući gradnji brze željeznice kroz Suboticu koju prate brojne (često privremene) obilazne prometnice, imao sam nedavno priliku obići i doživjeti u automobilu (nisam ja vozio) dvije novonastale stambene četvrti: Radijalac i Prozivku. Moram priznati da mi se ono što sam vidio uopće nije dopalo, jer s nekadašnjim urbanističkim ciljevima skoro nikakve veze nije imalo. Gradnja Radijalca započela je pedesetih godina prošlog stoljeća, baš kada sam krenuo u osnovnu školu zvanu *Vežbaona* koja je bila smještena u nekadašnju »Židovsku školu« pokraj Sinagoge. Slobodno mogu kazati da smo se Radijalac i ja »razvijali zajedno«. Ideja izgradnje jednog bulevara od Gradske kuće, zapravo centra grada, do Dudove šume (tadašnje ime Városliget = Gradski park) rodila se koncem 19. stoljeća. Postoji i projekt ove nove prometnice, ali njena izgradnja nikada nije ni započeta. Nakon promjene granice i države ovaj projekt je zaboravljen. Ideja je ponovo oživljena prilikom izrade Direktivnog urbanističkog plana koji je usvojen 1952. godine. O tome piše jedna publikacija iz 1953. godine: »Široki, zelenilom ispunjeni, šetališni putovi otvoreni su iz gradskog centra, jedan prema sjeveru u park Dudove šume, a drugi na jug u veliki Narodni park i omladinsko sportsko igralište«.

Aleja višekatnica

Izgradnja stambenog naselja Prozivka je započeta na lokaciji velikog Narodnog parka, a danas se širi prema centru, ali ne izgradnjom jednog »zelenilom ispunjenog šetališnog puta« nego »alejom višekatnica«. Istina, ozelejenjena šetnica postoji na Radijalcu, ali je obgrljena i presijecana kolskim prometnicama tako da šetači trebaju biti vrlo obazrivi, pogotovo ako su s djecom. Teritorij ovog stambenog naselja također se širi po planu višekatnih stambenih zgrada (Pr.+6-8 kat.). Po mom mišljenju ovakva gradnja ima samo jedan cilj zvani brzi profit. Zato i govorim o kraju gradogradnje, o nekakvom »posturbanizmu« čije rezultate ni ne možemo potpuno sagledati. »Stambena višekatnica okružena velikom zelenom oazom gdje su sportski tereni i dječja igrališta« postoji samo u snovima nekadašnjih gradograditelja Subotice. Slična sudbina prijeti i zaštićenom centralnom dijelu grada.

Razaranje gradova

Gore opisani način razaranja gradova vrši se »mirnim putem«. Na žalost, iz elektroničkih medija saznajemo kako se u Europi i na Bliskom istoku razaranje gradova intenzivno vrši i ratnim načinom. Čitam u nekim člancima i komentarima na netu kako se poslije 30 godina ostvarila ideja filozofa i politologa **Francisa Fukuyame** (rođ.

1952.) iznesena prvo u jednom eseju (1989.), a zatim i u knjizi (1992.) pod nazivom *Kraj povijesti i posljednji čovjek*. U ovoj knjizi tvrdi kako »naglo širenje liberalne demokracije na razna područja svijeta, uzrokovano padom komunističkih režima, predstavlja završetak socio-kulturne evolucije čovječanstva, odnosno da liberalno-demokratsko društveno-političko uređenje predstavlja konačni oblik organizacije ljudskog društva« (Wikipedia). Zanimljivo je da je on svoj esej napisao u vrijeme pada Berlinskog zida, a knjigu je objavio poslije raspada SSSR-a i završetka Hladnog rata između SAD-a i saveznika (NATO) i SSSR-a i njegovih saveznika. U našoj bivšoj socijalističkoj državi (SFRJ) pad Berlinskog zida su neki čelnici protumačili kao da je došlo vrijeme za ostvarivanje starih »mini-imperijalnih snova« i koncem 1991. (18. studenoga) mogli smo svi mi i cijeli svijet vidjeti u elektroničkim medijima razrušeni Vukovar. Kasnije, nakon rušenja svjetske baštine Dubrovnika mogli smo čuti neslanu šalu: »izgradit ćemo mi stariji i ljepši Dubrovnik«. Danas slične prizore možemo vidjeti u Ukrajini i u pojasu Gaze; bez nade u skorašnje mirno rješenje sukoba. Liberalna demokracija i prateće ideologije su prisutne u cijeloj EU. Države koje te ideje ne prihvataju podliježu žestokim kritikama. Mnogi vodeći političari EU, koji su prihvatili ideologiju neoliberalne demokracije, žele stvoriti Ujedinjene Europske Države po uzoru na SAD. U njoj bi nestale tzv. nacionalne države, jer po mišljenju nekih »nacionalne države« i »komunizam« su nevolje čovječanstva. Ne znam kako tumači Fukuyama činjenicu da komunistička zemlja Kina polako postaje najveća konkurencija SAD-u. Želim kazati, možda je »kraj jedne povijesti«, ali povijest se i dalje događa i događat će se sve dok žive ljudi i ljudske zajednice.

Utopijski grad

Posebna grana urbanizma je utopija u kojoj projektanti stvaraju, zamišljaju gradove budućnosti. Ne znam jeste li vidjeli reklamu o prodaji stanova u Waterfront Belgrade (interesantno, ne reklamira se kao Beograd na vodi). Gledajući slike i slušajući poruke, ove mnogokatne građevine su dio pravog idelnog grada. Sve je blizu – počevši od škole, trgovina, parka, objekata za rekreaciju, tatino i mamino radno mjesto. Vidio sam već takve projekte zgrada iz kojih ne morate ni izlaziti. Po mom viđenju Beograd nije više ni »beo« ni »grad«, postao je dio konurbacije nastale povezivanjem njega i Novog Sada. Nešto između megapolisa koji liči na skup slučajno nabacanih stambenih višekatnica i raznih trgovačkih centara, proizvodnih pogona koji su povezani prometnicama. Pravi primjer »dezurbanizacije«!

Sprovodi za pamćenje!

Mnoštvo je trenutaka u životu koje će čovjek izdvojiti kao posebne, nezaboravne, ali na samo spominjanje ove teme većini će među prve na pamet pasti nekoliko ustaljenih: vjenčanje, rođenje djeteta ili pak smrt drage osobe. Bilo o kom da je spomenutom događaju riječ, ljudi se za njega pripremaju da ga obilježe što svečanije i dostojanstvenije kako bi i formom opravdao vlastiti simbolički sadržaj. Nekim čudom tada se (pro)nađe novac za koji se misli(lo) da ne postoji, a i krug poznanika odjednom se širi na krug prijatelja spremnih pomoći koliko su objektivno u mogućnosti.

Na žalost, niti takvi trenutci ne prođu uvijek onako kako njegovi organizatori žele: netko od mladenaca u odsudnom trenutku ne kaže »da« ili se pak pijani svatovi posvađaju, a posljedice budu kobne... Ili pak, o čemu smo već jednom

prigodom pisali, automobili u Bajskom groblju toliko glasno turiraju ispred mrtvačnice da zagluše ceremonijal oprostaja od pokojnika. Automobili! U groblju! I to u vrijeme sprovoda. Umirujući namjerno maštu taman pomisliš da je to možda i jedina mogućnost da se čin dostojanstva oprostaja od pokojnika umanjí do besmisla – a kojem si baš ti imao nesreću prisustvovati – dogodi ti se nešto drugo, nešto što tugu polako pretlače u bijes.

Stariji čitatelji zacijelo se sjećaju vremena kada je Javno komunalno poduzeće *Pogrebno* bila jedina firma u gradu koja se bavila ovim uvijek tužnim poslom. U to vrijeme, ne imajući konkurenciju, nije bila rijetka slika da su njihovi radnici na sam čin ukopa dolazili odjeveni u plave radničke bluze u čijim džepovima – samo da ih se pretresalo – bi se nerijetko mogla naći koja »bombica«. Dok su ožalošćeni neutješno plakali za svojim roditeljem ili čak i djetetom, na istom mjestu posve druga slika: radnici bi rutinski zakopavali zemlju ispred grobnice, a neki pijaniji morali su dobro paziti da i sami u nju ne upadnu skupa s lijesom. Na sreću, pojavom *Funera* (a kasnije i drugih privatnih pogrebnih poduzeća) početkom devedesetih godina prošloga stoljeća ova je slika iščezla s naših grobalja, ustupajući mjesto uniformiranim, izbrijanim, uljudnim (i trijeznim) djelatnicima

čija je zadaća obaviti ukop na dostojanstven način.

Da bi se tako nešto i postiglo, prethodno za to moraju biti ispunjeni i minimalni uvjeti: mora postojati mrtvačnica (ili kapela), kakav-takav asfaltiran puteljak i isto takva staza do grobnog mjesta, što – budimo iskreni – u najvećem broju sprovoda i jest slučaj. Međutim, što ako pokojnik nema grobno mjesto u Subotici, a njegovi najbliži žele da tu bude pokopan? Rješenje je (provjereno nedavno) kupovina rake ili kripe; prve po cijeni od deset tisuća dinara, a druge za oko tristo tisuća!

I tu nastaje problem, ne potencijalni nego stvarni: raka, kao posljednje utočište pokojnika, nalazi se na samom rubu Senčanskog groblja. Kako je sprovod bio prije nešto više od dva tjedna, u vrijeme kada je zemlja ujutro još bila smržla, »zubato sunce« u podnevnim satima bilo je ipak dovoljno jako da ju rastopi u žitko blato kroz koje je bilo gotovo nemoguće prići grobnom mjestu i prisustvovati samom ukopu. Rezultat toga je da je više od tri četvrtine od stotinjak prisutnih posljednje trenutke sprovoda pratilo s udaljenosti od dvadesetak-tridesetak metara. Onako raštrkani po stazi i kod obližnjih grobnica više su djelovali kao publika na srednjovjekovnom smaknuću negoli prijatelji koji su se došli posljednji put oprostiti od pokojnika. Oni najuporniji – uključujući i osoblje *Pogrebnog* – snalazili su se kako znaju i umiju, probijajući se kroz blato kao kroz rastopljeno zimsko oranje, stižući do križa i rake u različito vrijeme, ovisno o vlastitoj snalažljivosti, tjelesnoj kondiciji i sreći. Ali svi odreda cipela blatnih do kraja nogavica.

Nisu ove prepreke, naravno, umanjile bol pokojnikovih najbližih, niti ovako trivijalna situacija to može učiniti. Nisu to pokojnikovi najbliži niti na »pranju ruku« poslije sprovoda posebno isticali. Ali jesu oni već na samom sprovodu, koji se zbog godina ili bolesti nisu smjeli upustiti u avanturu prelaska dvadesetak-tridesetak metara kroz blato uz realni rizik padanja u njega i tko zna kakve druge propratne posljedice (uganuća ili čak lomova nogu ili ruku, recimo).

Čovjeku nakon prisustva ovakvom oproštaju od pokojnika ne ostaje puno riječi... Osim pitanja JKP-u *Pogrebno*: zašto vam ovo treba? Zašto od tako dostojanstvenog čina, kakav bi svaki sprovod morao biti, pravite ruglo i povod za priču, ogovaranja i bijes? I to prije svega na vlastitu adresu! Ako među zaposlenima u ovom poduzeću, uključujući i njeno rukovodstvo, nema ideja što uraditi da se takvo što izbjegne, evo jedne besplatne: prije no što prodate raku ili kriptu, asfaltirajte prilaz do nje kako sam ukop ne bi bio prožet molitvama i psovka. Konačno, i jedno pitanje vrhu lokalne samouprave: smatrate li ovaj prijedlog suvišnom investicijom prilikom usvajanja godišnjeg plana i programa rada JKP-a *Pogrebno*?

Z. R.

90. Veliko bunjevačko-šokačko prelo u Somboru

Stvarno veliko

Prelo je običaj koji se iz kuća i obitelji preselio u HKD *Miroljub*, kasnije HKUD *Vladimir Nazor* i organizira se od 1936. godine kao program udruge, ali je zapravo javna proslava počela tri godine prije osnutka *Miroljuba*. Čuva se ovaj običaj i danas, kao i tradicija da se prelo u Hrvatskom domu u Somboru održava posljednje subote prije *Čiste sride*.

Ovogodišnje prelo iščekivalo se s nestrpljenjem. Iščekivala ga je nova uprava Društva, kojoj je ovo bilo prvo prelo, ali i gosti koji su dva tjedna ranije kupili i posljednju kartu. »Opsadno« stanje u Hrvatskom domu bilo je danima prije samog prela. Trebalo je vratiti ljudima osjećaj da je Hrvatski dom njihov i da su pripreme za prelo posao u koji mora biti uključeno što više njih. I uspjelo se u tome. A posla je bilo za svakoga. Trebalo je donijeti stolove, posuđe, očistiti dvoranu, postaviti, prikupiti tombole, osmisliti detalje... Oko svih tih poslova uz novog predsjednika **Tomicu Vukovića** najviše su se angažirali članovi folklorne sekcije. I dan prije prela sve je bilo pod konac.

Večer o kojoj će se pričati u Somboru

»Drago mi je da smo se okupili u ovolikom broju. Ovako punu dvoranu planirali smo za godinu-dvije, a evo desilo se poslije pet mjeseci. Želimo da ovo bude večer o kojoj će se

duže govoriti u Somboru. Ljestvicu smo podigli visoko i neće biti lako održati razinu koju smo postigli ove godine. Srce nam je puno, jer su s nama večeras ljudi koje u Hrvatskom domu nismo viđali 15 ili 20 godina. Želimo da Hrvatski dom bude ovako pun na svim našim programima«, kazao je predsjednik HKUD-a *Vladimir Nazor Tomica Vuković*.

»Ovo *Veliko bunjevačko-šokačko prelo* u Somboru koje ima takav kontinuitet svjedoči da to nije obična zabava. Program u Somboru, osim zabavnog karaktera,

ima i jedan trend nacionalnog okupljanja. Stoga čestitam Somborcima na ovom iskoraku, na dizajnu, dočeku; doista se vidi da je život ponovo udahnut s novim žarom. Čestitam svima onima koji su uspjeli okupiti ovaj broj ljudi, koji pokazuju želju za zajedništvom svih onih koji misle slično», kazala je ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Katarina Čeliković**.

Ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** na početku svog obraćanja čestitao je novoj upravi *Nazora* što je nastavila tradiciju preljskog okupljanja. »Pozivam vas da i dalje čuvate ime koje mi kao zajednica s ponosom nosimo, a to je naše hrvatsko ime, bez obzira smatramo li se Bunjevcima ili Šokcima. Bez obzira koliko to povlačilo sa sobom rizike moramo vrlo jasno reći vrijeme straha je iza nas, vrijeme integriranja u srbijansko društvo je pred nama. Inzistirat ćemo da budemo ne samo u Vladi Srbije već na svim razinama. I u Somboru, jer ne može se u lokalnim samoupravama u kojima živi značajan broj Hrvata o nama odlučivati bez nas«, kazao je Žigmanov.

Novi broj *Miroljuba*

Više od 20 godina za prelo se tiska novi broj *Miroljuba*, lista koji u nakladi *Nazora* izlazi u kontinuitetu od 1998. godine. Na dvadeset stranica *Miroljub* donosi kronologiju značajnih događanja u *Nazoru*. U novom broju tekst je o godišnjem koncertu, kojim je početkom prosinca obilježena 87. obljetnica Društva, o 14. Međunarodnoj smotri amaterskih dramskih društava, Božićnom koncertu i izložbi božićnjaka, nastavi na hrvatskom, posjetu Hrvatskog boksačkog saveza našem Domu, šahovskom turniru...

U zabavnom dijelu programa nastupali su tamburaški sastavi *Fijaker* iz Osijeka i *Rujna zora* iz Subotice. Organizatori su se potrudili da osiguraju bogate tombole, pa su oni najsretniji doma otišli s nagradnim ljetovanjem na Braču, velikim televizorom... Nova uprava *Nazora* već ima i prve goste za prelo 2025. godine, jer su kao specijalnu nagradu dodijelili dva puta po dvije ulaznice za narednu godinu.

H. R.

Dan škole u Tavankutu

Gubec sve bliži učenicima

Osnovna škola *Matija Gubec* iz Tavankuta obilježila je u petak, 9. veljače, dan škole. Nakon polaganja vijenca na spomenik vođi Seljačke bune po kojem škola nosi ime, učenici su zajedno s gostima iz Gornje Stubice imali priliku u kvizu odmjeriti svoje znanje o **Matiji Gupcu**.

Ravnateljica škole **Stanislava Stantić Prčić** kaže kako joj je jako važno da svi učenici, pa i zaposleni u školi znaju tko je bio Gubec i zašto baš po njemu škola nosi ime. Upravo zbog toga je i odlučeno da ove godine dan škole bude malo drugačije obilježen:

»Priredbe s recitacijama, predstavom i plesom, već smo vidjeli, ovo je nešto drukčije i uvijek bolje primljeno i kod djece i kod odraslih. Ove je godine dan škole obilježen kroz kviz, gdje su se svi učenici imali priliku natjecati i pokazati znanje o Gupcu, jer često kako se ne pojavljuje u nastavnom planu, ne znaju zašto škola nosi ime koje nosi.

Ne samo učenici naše škole nego općenito. Smatram da će kroz ovaj jedan lagani, neobavezan način učenici jako dobro zapamtiti zašto baš Matija Gubec i koja je njegova simbolika. Nije slučajno što se ova škola zove Matija Gubec, jer je ovo Tavankut i jer su tu seljaci i, kako kažu Gupčevi puntari – *buna traje*. Dakle, to je nešto što nije završeno prije 451 godinu nego je to nešto što traje do dana današnjeg. Jednostavno, nakon gledanja filma o Gupcu, mislim da su naši učenici pokazali jedno sasvim respektabilno znanje«.

Tavankutska škola je prije nekoliko godina započela i literarno-likovni natječaj inspiriran likom i djelom Matije Gupca, na koji polako pristižu radovi i iz drugih škola. Cilj ovog natječaja je predstavljanje same škole, ali i bolje upoznavanje s drugima. Na proslavi dana škole uručene su nagrade za najuspjelije radove.

»Smatram da bismo mogli poštovati jedni druge moramo se i poznavati i na taj način ćemo se moći i uvažavati. Ne samo ove godine, počeli smo već ranijih godina raspisivati likovno-literarni natječaj gdje zovemo sve škole iz Subotice i okruženja, iz ove države i drugih država koje su nam u okruženju da se uključe. Svima uz poziv za natječaj šaljemo i malu prezentaciju u kojoj se može vidjeti tko je bio Matija Gubec i na taj način olakšavamo sudjelovanje djeci na ovim natječajima. Za sada je to skromno i bojažljivo, ali i likovno-literarni natječaj *Bogatstvo različitosti* koji je ove godine 12. put, je isto tako počeo bojažljivo i skromno pa je stigao do nekih 300-400 radova iz desetak zemalja. Vjerujemo kako će ovaj Gubec krenuti istim stopama, jer bogatstvo različitosti je uvažavanje različitih, a Gubec je nešto što je naše, posebno, a opet uvažavanje«.

I. B.

Maškare u Rumi

U HKPD-u *Matija Gubec* u Rumi 10. veljače održane su maškare, jedan od najstarijih običaja rumske Hrvatske koji u udruzi čuvaju kao dio nematerijalne kulturne baštine. Članovi rumske udruge i gosti, od najstarijih do najmlađih, odjeveni u šarene kostime, okupili su se u prostorijama Društva kako bi se zabavili. Najviše pažnje privukla su djeca maskirana u likove iz omiljenih crtića. Kao i svake godine, izabrana je najbolja, najsmješnija i najoriginalnija maska. Dodijeljeno je osam nagrada, a kako poručuju iz rumske udruge svi su pobjednici, jer je glavni cilj maškara njegovanje tradicije, očuvanje zajedništva i druženje. Tradicionalno druženje uveličali su tamburaši rumske udruge svojim skladbama.

S. D.

Gupčev bal u Tavankutu

Vrijeme je poklada živo i u Tavankutu, gdje mjesni HKPD *Matija Gubec* organizira pokladno okupljanje *Gupčev bal*. Ove je godine bal organiziran petnaesti put, a u lokalnom Domu kulture okupio je 280 gostiju iz sela i okolice.

Bal je otvorila predsjednica Organizacijskog odbora te manifestacije **Kristina Tokodi Križan**.

»Neki od vas s nama su od samog početka, a neki su prvi put tu. Kažu da je najveći dar kojega možete nekome pokloniti, vaše vrijeme. Stoga, hvala vam na vašem vremenu i hvala vam na vašoj dobro volji. Da nema vas sve ovo ne bi imalo ovakvu čaroliju«, rekla je ona.

Goste su zabavljali tamburaški ansambl *Ruže* i pjevač **Marko Žigmanović** s bendom. Priređena je i bogata tombola, a glavna nagrada bila je televizor. Uz »iče i piće«, ples, pjesmu i druženje zabava je trajala do tri sata.

Da je *Gupčev bal* prepoznatljiva manifestacija govori i činjenica da se tražila ulaznica više.

Datum održavanja *Gupčeva bala* vezan je za dan Seljačke bune, 9. veljače 1573. godine, koju je predvodio **Matija Gubec**.

D. B. P.

Maskenbal u Hrtkovcima

Ove godine, prvi puta od osnutka udruge, održan je maskenbal u Hrtkovcima u organizaciji HKD-a *Dr. Nikola Dogan* i župe sv. Klementa. Maskenbal je održan u prostorijama župe 11. veljače. Sudjelovalo je 14 djece iz Hrtkovaca, Nikinaca i Platičeva odjevenih u maštovite kreacije koju je za tu prigodu pripremila kreativna sekcija hrtkovačke udruge. Sudionicima koji su imali najljepše i najkreativnije maske dodijeljeno je pet vrijednih nagrada, a ostalima su pripale utješne nagrade. Nakon maskenbala uslijedilo je druženje uz kulturni program i domjenak. Predsjednik hrtkovačke udruge **Mirko Paulić** zahvalio se župljanima, roditeljima i djeci na sudjelovanju izrazivši nadu da će iduće godine biti još više sudionika te da se planira pozvati i članove drugih srijemskih udruga kako bi se ova manifestacija što više popularizirala i podigla na višu razinu.

S. D.

Maskenbal u Srijemskoj Mitrovici

Sa željom da se ožive, a i nastave pokladni običaji pred korizmu članovi Hrvatskog kulturnog centra *Srijem – Hrvatski dom* i Mađarsko kulturno-umjetničko društvo *Srem* tradicionalno organiziraju manifesta-

ciju *Maškare* u prostorijama Hrvatskog doma u Srijemskoj Mitrovici. *Maškare* su održane u nedelju, 11. veljače, a ovom događaju prisustvovali su i članovi Hrvatskog kulturnog društva *Šid* koji su prethodne godine bili domaćini u župnoj dvorani u Sotu.

»HKC *Srijem – Hrvatski dom* već godinama organizira maskenbal u Srijemskoj Mitrovici i uvijek rado primamo goste iz Šida s kojima imamo izuzetno dobru suradnju. Prošle godine oni su zaista pokazali veliko gostoprimstvo i nama je drago da su se ove godine odazvali našem pozivu i u velikom broju došli u Srijemsku Mitrovicu. U maskenbal su uključena djeca koja pohađaju izborni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture i djeca koja pohađaju vjeronauk. Ova manifestacija podsjećanje je upravo na lijepa vremena, ali je i prilika da se ovi lijepi pokladni običaji okrijepe te prenesu i na najmlađe«, ističe predsjednik HKC-a *Srijem – Hrvatski dom* **Krunoslav Đaković**.

S. Ž.

Petrovaradinski karneval

Mašta, humor, pjesma i ples

Nakon gotovo osam desetljeća stanke HKPD *Jelačić* i UG *Petrovaradin Media* prošle su godine obnovili *Petrovaradinski karneval*, pokladnu manifestaciju koja se veže uz tradiciju mjesnih Hrvata. Drugo izdanje karnevala održano je u subotu, 10. veljače. Velika karnevalska povorka krenula je od crkve sv. Jurja, da bi potom bila pozdravljena od strane organizatora i

dužnosnika ispred rodne kuće bana Jelačića i odatle bi nastavila svoj put kroz ulice popularnog Gradića.

Karneval je okupio 13 trupa iz Vojvodine i regije. Posjetitelji karnevala mogli su uživati u nastupima orkestara, mažoretinja i plesača različitih uzrasta, a program je zatvoren nastupom *Koktel benda* na velikoj karnevalskoj bini.

Predsjednik HKPD-a *Jelačić* **Mirko Turšić** podsjeća kako je poanta karnevala da ljudi makar na jedan dan budu ono što nisu cijele godine:

»To je ono što čovjek treba izbaciti iz sebe, da li maštom, humorom, pjesmom, plesom, to je ono što treba danas pokazati pod maskom«.

Ministar za ljudska i manjinska prava **Tomislav Žigmanov** je podržao manifestaciju i njenu obnovu: »Kada je u pitanju kulturna mapa Vojvodine, prinosi manjinskih zajednica su bogati i česti. Nama je drago da i u Novom Sadu doprinosi hrvatska zajednica, pogotovo kada je u pitanju kulturna ponuda i u ovo zimsko doba kada se u pokladno vrijeme po gregorijanskom kalendaru događaju maskenbali, karnevali, maškare, gdje možemo svjedočiti o renesansi i obnovi tog nekada u Petrovaradinu izuzetno bogatog i kvalitetnog kulturnog programa«.

Zamjenik gradonačelnika Novog Sada **Aleksandar Petrović** istakao je multikulturalnost kao najveću vrlinu ovog grada te dodao da je Novi Sad uvijek bio i nastoji biti dobar domaćin:

»Poučen prošlogodišnjim iskustvom, vjerujem da će i ove godine karneval razgaliti srca brojnih sudionika, kao i probirljive novosadske publike i javnosti, te da ćemo se družiti i narednih godina u dobrom karnevalskom raspoloženju, zdravlju, sreći i ljubavlju, jer samo kada se daruje ljubav, čovjek nije na gubitku«, rekao je Petrović.

Mačkare ili *Maškare*, kako se ova manifestacija još naziva, bio je nekad jedan od važnih datuma u životu petrovaradinskih Hrvata. Zamjenik pokrajinskog tajnika za kulturu **Goran Kaurić** je podijelio i jedan detalj koji je pronašao u novosadskoj arhivi:

»Imao sam priliku u arhivama Novog Sada citirati novinske izvještaje iz tridesetih godina koji opisuju masovne kolone Novosađana koje su preko mosta prelazile da bi sudjelovale na ovakvom događaju i eto, to se polako vraća«.

Tijekom deset festivalskih dana *Petrovaradinski karneval* na više mjesta u gradu posjetiteljima nudi izložbe, predstave i radionice za djecu.

Održavanje karnevala podržali su Grad Novi Sad, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Ministarstvo turizma i omladine Srbije, Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, kao i kompanija *Color Media Communications*.

I. B.

Naši gospodarstvenici (CLXXVI.)

Daraboš – kuća torti

Kako je opseg posla rastao, slastičarnica Daraboš se morala proširivati – i to nekoliko puta, kaže vlasnica Tihijana Daraboš koja se slastičarstvom ozbiljnije bavi posljednjih dvadeset godina

Među poznate subotičke brendove svakako možemo uvrstiti i slastičarnicu *Daraboš*. Lokal koji je postao sinonim za slatke delicije, jer vjerojatno samo mali broj Subotičana može reći da baš nikad nije probao nijednu tortu ili kolač iz *Daraboša*. Slastičarnica je smještena na kutu Drapšinove i Matije Gupca i vremenom je ovo mjesto postalo više od obične slastičarnice, postala je mjesto okupljanja, mjesto gdje se ispija kava ili odlazi na doručak. Također, zbog blizine dvije srednje škole *caffe-slasičarnica* postala je popularna i među mladima. Posao je pokrenula i uspješno ga i danas vodi **Tihijana Daraboš**.

»Po struci sam slastičarka. Ovim poslom intenzivno sam se počela baviti prije 20 godina. Sasvim slučajno je ispalo da je moj suprug **Zlatko** po struci pekar te smo ubrzo odlučili početi praviti i torte. Onda je nastupila jedna pauza dok su moja djeca bila mala. Tek kada su postali malo samostalniji, odlučila sam se vratiti svom poslu«, govori naša sugovornica.

Prostor u Ulici Matije Gupca su ona i muž kupili prije 17 godina i od tada se Tihijana počinje ozbiljnije baviti slastičarstvom:

»Do tada sam pravila torte samo tako u sklopu pekare ili po porudžbini, obično za neke svadbe ili rođendane. Otkako smo uzeli lokal, mogu reći kako smo iz godine u godinu napredovali, čak nam posao još uvijek ide nekom uzlaznom linijom. Mislim da su vremena malo bolja, moglo bi se još bolje raditi i ostvarivali bismo još bolje rezultate.«

Novi dan – nova torta

Tihijana je otkrila i kako izgleda sama proizvodnja torti koje se u slastičarnici *Daraboš* prave svakoga dana:

»Moj zadatak je uvijek bio dekoracija, čak i sada ako se prihvatim posla, ja radim dekoraciju. Kod nas je proizvodnja razdijeljena na zadatke, imamo pečenje piškota, kuhanje krema, filovanje, dekoraciju... Opseg posla je takav da definitivno nikada ne radim sama, uvijek imam oko petnaest ljudi u samoj proizvodnji. Dođe se ujutro, piše se što se pravi taj dan i zadaci se potom podijele. Kako izlaze kreme i piškote, tako ide filovanje, potom dekoracija i odmah ide na zamrzavanje. Drugim riječima, torte pravimo u 'jednom dahu'.«

Kako je opseg posla rastao, slastičarnica se morala proširivati – i to nekoliko puta. Kako Tihijana kaže, svako proširivanje im je donijelo i nove mušterije od kojih je posljednje bilo prije četiri godine, koja je ujedno bila i jedna od izazovnijih godina za njih:

»Tada nas je pogodila korona i to usred radova na lokalu te je ta godina bila baš izazovna, jer nismo mogli ni raditi, a nismo mogli ni završiti radove na proširenju. Nisam znala kako će se to sve završiti, a rekla sam sebi 'nazad sad ne možeš'. Naposljetku, izgurali smo i to nekako i srećom, vratilo se sve nazad u normalu.«

Stara i nova škola

Prema Tihijaninim riječima, kada je otvorila svoju slastičarnicu u Subotici gotovo da i nije postojala neka kon-

kurencija u gradu. Danas ima više slastičarnica u gradu, ali i pored toga promet im nije opao. Naša sugovornica se prisjeća kako je izgledalo to na početku i koje torte Subotičani najviše vole:

»Budući da sam praksu odradila po nekom starom profilu slastičarstva, išla sam u *Triglav* na praksu, a ljudi tamo su se držali starijih recepata, uglavnom iz mađarske škole slastičarstva. Slastičarstvo kod nas tada i nije bilo tako razvijeno, počelo se razvijati dolaskom novih, modernih firmi s novim vrstama kolača. Subotica je tada još uvijek vukla na mađarski način pravljenja kolača. Tako

sam i ja započela baš s tim vrstama poput *doboš torte*, *reforme*, *mađarice*, lješnjak torte... Uglavnom, tada su *doboš* i *mađarica* bile vodeće torte koje su se redovno prodavale.«

Naša sugovornica nam je otkrila i odakle je došla inspiraciju za svoju najpopularniju tortu – *black malina*.

»Jednom prilikom kada sam bila u Beogradu s prijateljicom, na Ušću smo naručili kavu i kolač koji je primjer jednog modernog dizajna. Kada si u slastičarstvu ovako dugo, recept ti nije potreban da shvatiš kako se neki kolač pravi. Tako sam 'skinula' taj kolač iz Beograda, igrala sam se receptom i počela praviti neku svoju verziju, s jednom bitnom izmjenom – zamijenila sam jagodu s malinom. Tako je nastala naša *black malina*, torta koja nam je sada uvjerljivo najpopularnija. Jagoda je sezonsko voće i ne može se koristiti cijele godine, a malina može. Pritom, malina je kisela i daje svježinu svoj toj čokoladi, dok jagoda slatkoću dodatno pospješuje. Pravimo tu tortu i s jagodom kada je sezona, ali ljudi i tada preferiraju malinu. Naravno, *doboš torta* je i dalje popularna, šampitu nam isto hvale, a reci-mo šampita je interesantna jer je to proizvod koji ne rade baš svi. To je također jedan od primjera starinskog slastičarstva, a od prošle godine imamo i karamel šampitu koja također dobro prolazi.«

Kada kolač postane *in*

Društvene mreže utječu svakodnevno na živote svih nas, pa tako i na slastičarstvo.

»Imala sam neke probe s pistač varijantom, koja nije naišla na neko prihvaćanje što me je, priznajem, iznenadilo, mislila sam da ljudi više vole pistače. Primijetila sam da dok nešto ne postane *in* ili popularno na društvenim mrežama, ljudi neće da kupuju ili isprobaju nove stvari. To je, recimo, bio slučaj s *cheese cakeom*. Ako ne postane moderno, teško zaživi. *Black malina* je izuzetak od ovog pravila, ona se probila samo ukusom, čak me je i iznenadilo koliko je postala prihvaćena«, kaže ona.

Na kraju razgovora dotaknuli smo se i planova.

»Kada bih imala dovoljno radne snage, bilo bi i planova i ideja. Prilagodila sam se ovom broju zaposlenih koji imam, tako da ne planiram ništa od novih proširenja u nekoj skorijoj budućnosti. Mušterije nam redovno traže posne kolače, koje nikako da uvedemo. Imamo ponešto posno u ponudi, ali konkretan posni program nikako da ubacimo, jer jednostavno ne stižemo. Ovaj broj ljudi koji imamo je taman za ovaj opseg posla. Također, smjer slastičarstva nije se otvarao u Subotici godinama, srednja Prehrambeno-tehnološka škola je nedavno obnovila ovaj smjer, tako da će se u budućnosti, nadam se barem, pojaviti novi slastičari na tržištu. Onda ćemo tek moći pričati o proširenju naše ponude i drugim planovima.«

Ivan Benčik

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Cool tura – približiti kulturu mladima

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata osmislio je projekt *Cool tura* u sklopu kojeg učenike hrvatskih odjela upoznaju s kulturom te zajednice, a ujedno i s radom te ustanove. Prvi sat *Cool ture* održan je prošloga tjedna kada su u ZKVH-u ugostili učenike prvog razreda srednje Politehničke škole, smjer tehničar tiska.

Ravnateljica Zavoda **Katarina Čeliković** predstavila je učenicima rad te ustanove koja petnaest godina radi na istraživanju, očuvanju i promociji kulture hrvatske zajednice. U fokusu *Cool ture* trenutno je nematerijalna kulturna baština kao i natječaj za kratki film snimljen mobitelom koji tematizira ovaj segment kulture. Natječaj traje do 7. travnja, a namijenjen je učenicima od 5. do 8. razreda osnovnih i srednjih škola.

Učenici su imali prilike pogledati kratki film *Živa baština – Nematerijalna kulturna baština Hrvata u Srbiji* koji je bio uvod za razgovor, a potom i za kviz na temu elemenata iz filma, a kojim je koordinirao stručni suradnik ZKVH-a **Branimir Kopilović**.

O načinu i mogućim idejama za snimanje filma govorila je suradnica Zavoda **Senka Davčik**.

»Ovim projektom želimo potaknuti mlade da se uključe, da snimanjem kratkih filmova sačuvamo nematerijalnu kulturnu baštinu koja polako nestaje. Tema može biti bilo koji

običaj, glazba, nošnja, frizura, prehrana... Kroz digitalne medije želimo se približiti generacijama koje dolaze, preneti im informacije što je to kultura, kako oni sudjeluju u njoj. Bit će dodijeljeno petnaest nagrada zbog petnaest godina postojanja i rada Zavoda, a pobjednički filmovi bit će prikazani na proslavi ove obljetnice u ožujku», kaže Davčik.

Plan je da sati *Cool ture* budu održani i izvan Subotice, u pojedinim mjestima gdje se izučava predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Natječaj za kratke filmove dostupan je na internetskoj stranici Zavoda: www.zkvh.org.rs.

D. B. P.

Dr. sc. Vladimir Čavrak posjetio ZKVH

Istraživanje i skup o Hrvatima u Boki

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata prošloga je tjedna posjetio znanstvenik prof. dr. sc. **Vladimir Čavrak** iz Zagreba gdje je razgovarao s ravnateljicom Zavoda **Katarinom Čeliković** i prethodnim, dugogodišnjim ravnateljem Zavoda, a sada ministrom u Vladi Srbije **Tomislavom Žigmanovim**. Tema razgovora bila je organizacija znanstveno-stručnog skupa i tiskanje zbornika *Hrvati u Boki*, koji je podržao i Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Zavod je dao punu podršku ovom istraživanju i skupu posvećenom maloj zajednici Hrvata u Boki kojima se dr. sc. Čavrak i ranije bavio, kada je istraživao povijest Hrvata kajkavaca koji su krajem 18. stoljeća preselili iz Topuske opatije u Banat. Tijekom službenog posjeta od 8. do 11. veljače dr. Čavrak je posjetio Arhiv Vojvodine, Gradsku biblioteku u Pančevu te razgovarao s pojedincima koji mogu pomoći u organizaciji skupa i popratnih sadržaja, među kojima su **Goran Kaurić**, **Gaja Pozojević**, **Ljubiša Večanski** i drugi suradnici.

H. R.

Simpozij za profesore tambure

ZAGREB – Profesori tambure iz Srbije nazočili su 1. simpoziju *Tambura u obrazovanju & Umjetnička tamburaška glazba* koji je održan 6. i 7. veljače u Zagrebu u organizaciji Muzičke akademije Zagreb, Akademije za umjet-

nost i kulturu iz Osijeka i Agencije za odgoj i obrazovanje Hrvatske. Po riječima prof. **Mire Temunović** simpozij je organiziran za profesore tambura u Hrvatskoj i susjednim zemljama, te je skupu nazočilo i 11 profesora koji rade u muzičkim školama u Subotici, Somboru, Novom Sadu, Bačkoj Palanki, Zrenjaninu i Kragujevcu. Tijekom ova dva dana o tamburi u obrazovanju, te brojnim aktualnim temama govorili su eminentni profesori.

»U okviru dva dana nazočili smo i koncertima solista i komornih sastava akademije u Zagrebu i Osijeku gdje se tambura izučava na visokom školskom nivou. Puno toga zanimljivog smo čuli, vidjeli i naučili i zaista nam je bilo potrebno otvorenje akademije da se naši mladi tamburaši mogu dalje usavršavati i napredovati. Prezadovoljni smo i zahvalni na pozivu«, kaže Temunović.

Sastanak suradnika Nove riječi

SUBOTICA – U povodu izlaska dvobroja časopisa za književnost i umjetnost *Nova riječ* (1-2 za 2023. godinu) u petak, 9. veljače, u prostorijama Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata održan je sastanak suradnika časopisa.

Osim o sadržaju novoga dvobroja, na sastanku je bilo riječi i o daljnjim planovima glede realizacije časopisa. Planovi se odnose na daljnja čitanja književne baštine, panoramsko predstavljanje dijelova književne scene te prezentaciju književnog stvaralaštva drugih nacionalnih zajednica. Glede novina, predloženo je da se više pozornosti posveti tekstovima esejističkoga tipa koji bi se kulturnim fenomenima vojvođanskih Hrvata bavili na interdisciplinarni način.

Glavni urednik časopisa **Tomislav Žigmanov** pozvao je na uključivanje novih suradnika mlađe generacije, posebice onih koji su studirali ili studiraju književnost i humanističke znanosti. Podsjetio je i da je književna baština vojvođanskih Hrvata bogata, ali nedovoljno iščitana.

Novo vodstvo ZHB-a Tin Ujević

BEOGRAD – Nakon nedavne smrti predsjednika ZHB-a **Tin Ujević Stipe Ercegovića** ta je udruga održala skupštinu i izabrala novo vodstvo. Novi predsjednik udruge je **Stefan Ercegović**, a dopredsjednici su **Branka Bešević Gajić**, **Nikša Ercegović** i **Predrag Babić**.

Gupčevi folkloraši u Baji

BAJA – Folkloraši HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankuta nastupili su u subotu, 10. veljače, na pokladnoj manifestaciji *Maškare* u Baji, u Mađarskoj. Priređen je cjelodnevni program u središtu grada uz popratne sadržaje. Suorganizatori *Maškara* su tamošnje organizacije hrvatske manjine.

Projekt Tradicijska abeceda

ZAGREB – Hrvatska matica iseljenika poziva na sudjelovanje u njihovom novom programu *Tradicijska abeceda*, koji će se odvijati kroz 2024. godinu. Projekt obuhvaća 30 prikaza (scenskih, igranih, video, foto, animacija, i sl.) pojmova hrvatske tradicijske kulturne baštine, prema slovima hrvatske abecede. Svako slovo prikazuje jedan element čiji naziv počinje tim slovom (npr. B za balun, D za *Dužijancu*, LJ za *ljelje* i sl.).

U projektu može sudjelovati šest različitih kulturno-umjetničkih društava, skupina, ansambala, domova, katoličkih misija i sl., pet izvan Hrvatske i jedan iz Hrvatske, i svaka će prikazati pet, prema nasumično odabranim slovima, pojmova hrvatske tradicijske kulturne baštine. Projekt je za početak digitalan jer će se prikazi objavljivati na web portalu, društvenim mrežama te u časopisu *Matica*, prema unaprijed određenim vremenskim terminima. Više o projektu i prijavi na poveznici: www.matis.hr

Izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji

TOMISLAVGRAD – Udruga *Stećak* u suradnji s Hrvatskom maticom iseljenika organizira jedanaestu po redu Reviju tradicijske odjeće i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske koja se od 8. do 14. srpnja 2024. održava u Tomislavgradu, BiH. Cilj ovoga programa jest susret i povezivanje Hrvata iz cijeloga svijeta u svrhu promicanja zajedničke tradicijske kulture te upoznavanje i pružanje potpore Hrvatima u BiH. Na dosadašnjim revijama uspješno su sudjelovale i Hrvatice iz Srbije. Opširnije na stranicama Matice: www.matis.hr.

Prelo sićanja u Subotici

»Najlipče prelo«

»Obašo sam puno prela i najlipče je kod nas. Isto to misle i moji pratitelji na Facebooku. Juče je jedna Šokica baš komentirala da se skupilo tušta svita. Reakcije su vrlo pozitivne i iz Mađarske i iz Hrvatske. Lipo im je vidit tako štogod«, kaže fotograf entuzijast Ivan Ivković Ivandekić

Ljubitelji bunjevačke narodne nošnje i tradicije okupili se u nedjelju, 11. veljače, na još jedno *Prelo sićanja*. Okupljanje sudionika ove pokladne manifestacije je započelo u središtu Subotice kod spomenika Presvetog Trojstva, a potom su se uputili na misu u franjevačku crkvu sv. Mihovila arkandela. Nakon mise je slavlje nastavljeno u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, gdje je stotinjak sudionika odjevenih u zimsku bunjevačku nošnju nastavilo druženje uz tamburaše, ples, kartaenje, vino i neizostavnu pokladnu deliciju – *fanke*.

Puno mladih

Organizatori manifestacije koja je ove godine održana četrnaesti put su Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* i Katoličko društvo *Ivan Antunović*. Njihovi predsjednici **Lazar Cvijin** i vlč. **Josip Štefković** kažu kako su i više nego zadovoljni kako ljudi reagiraju na ovo prelo i koliki je odaziv.

»Ovo je najljepše prelo, ne samo među nama Hrvatima nego i šire. Mislim da ovako nečemu nema ravnoga«, poručio je vlč. Štefković i dodao kako je važno čuvati običaje.

Istakao je i kako običaji bunjevačkih Hrvata prate crkveni kalendar te da se preko njih može puno toga naučiti, prije svega kako se ponašati u kojim situacijama i kojem vremenu kroz godinu.

Cvijin je naglasio i duhovnu dimenziju manifestacije. Rekao je kako odlazak na misu prije zabave uz tamburaše nije samo »obična parada« već svjedočenje duboke ukorijenjenosti vjere i Katoličke Crkve u identitet Hrvata Bunjevaca. Cvijin je kao organizator posebne zahvale uputio članu *Kola Ivanu Piukoviću*, bez čijega, kako je rekao, svesrdnog angažmana ne prođe niti jedna manifestacija ovoga društva, a naročito ne *Prelo sićanja*.

Piuković navodi kako mu je posebno drago što na ovu manifestaciju svake godine dolazi sve veći broj mladih, a da ih je ove godine bio posebno lijepi broj. Otkako se počelo održavati *Prelo sićanja*, mnogo zimske nošnje je namjenski sašiveno, pretežno ženske, a ove godine Piuković kaže kako je primijetio i nekolicinu novih muških prsluka. Kaže, to ga posebno raduje.

»Drago mi je da se ljudi trude i ulažu u nošnju. Staroga više nema, i ako ima to je već iznošeno. Drago mi je i što sve više muškaraca šije sebi novu nošnju i što je i njima to postalo važno. Fala Bogu imamo ko nam mož šit prsluke po originalnim krojevima, a i dostupan nam je materijal približan onom kadgodašnjem. Osvistili smo se i kako nosit koje čizme; od barem 3-4 vrste koliko imamo, ne nose se sve jednako – ima koje su namrskane, ima koje nisu pa idu skroz do ispod kolina... Jedino u čemu smo skroz u deficitu su šeširi – nemamo originalne i jako i je teško nabavit. Ljudi se snalaze pa metnu šta nađu, često su im veliki jel mali, al neka – važan je trud i da se obuku u nošnju. Virujem da će se uskoro uspit iznač sridstva da *Kolo* obnovi fundus i šešira«, kaže Piuković.

Zainteresiranost i na Facebooku

Da ovakvog prela nema nigdje potvrđuje i fotograf entuzijast **Ivan Ivković Ivandekić**, koji za vrijeme poklada obiđe mnoštvo prela i zabava u Vojvodini, Slavoniji i južnoj Mađarskoj. Kaže, potvrđuju to i njegovi brojni pratitelji na Facebooku, gdje objavljuje svoje fotografije i snimke.

»*Prelo sićanja* je jedinstveno jel svi dolaze u nošnji. Obašo sam puno prela i najlipče je kod nas. Isto to misle i moji prijatelji na Facebooku. Bunjevačku nošnju i plesove ljudi u okruženju jako vole, mnogi kažu da im je omiljena tako da su reakcije pozitivne i ljudi su zainteresirani za ovakav sadržaj, čemu svidoci i veliki broj prigleda objava s prela na društvenim mrežama. Juče je jedna Šokica baš komentirala da se skupilo tušta svita. Reakcije su vrlo pozitivne i iz Mađarske i iz Hrvatske. Lipo im je vidit tako štogod«, kaže Ivković Ivandekić.

Ističe i kako je ova manifestacija dobra, jer se pruža mogućnost da oni koji vole nošnju mogu ju i obući, što je samo dva puta godišnje – za *Dužijancu* i *Prelo sićanja*.

Misno slavlje predvodio je gvardijan franjevačkog samostana fra **Ivan Miklenić** u zajedništvu s predsjednikom KD-a *Ivan Antunović* i somborskim župnikom vlč. Josipom Štefkovićem te vlč. **Mihaelom Sokolom** iz Beograda.

Kako je gvardijan naveo, Bunjevcima u Subotici su preci prenijeli i vjeru i svoje običaje, što ovo *Prelo sićanja* i dokazuje.

Euharistijsko slavlje bilo je u znaku završetka devetnice Majke Božje Lurdske te je tim povodom organizirana i procesija oko crkve u kojoj su mladići u nošnji nosili Gospin kip, nakon kojih su išli preostali odjeveni u narodnu nošnju te puk.

S obzirom na to da će nagodinu biti 15. *Prelo sićanja*, organizatori najavljuju obilježavanje ovog jubileja.

J. D. B.

»Godine novog preporoda«: 25 godina od smrti dr. sc. Eugenije Barić (1943. – 1999.)

Vrijedni prinosi hrvatskom jezikoslovlju

»Po jednodušnoj ocjeni stručne kritike, na područjima na kojima je radila hrvatskoj je jezikoslovnoj znanosti u zalag ostavila prinose visoke znanstvene vrijednosti«, navodi jezikoslovac Mirko Peti

Porošloga tjedna, 10. veljače (a po nekim izvorima 9. ili 12. veljače), navršilo se 25 godina od smrti dr. sc. **Eugenije (Genke) Barić**, hrvatske jezikoslovke i znanstvene suradnice Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje u Zagrebu.

Rođena je u obitelji **Hornjak** 3. ožujka 1943. u Šidu. Tu završava pet razreda osnovne škole, od toga četiri na rusinskom jeziku. Ostala tri razreda i gimnaziju završila je u Vinkovcima, gdje 1962. godine i maturira. Kako se navodi u njezinoj natuknici u *Biografskom leksikonu Hrvata istočnog Srijema* (autor **Mario Bara**), Eugenija se kao osnovnoškolka isticala među vršnjacima društvenim angažmanom. Objavila je kratku putopisnu priču u *Vinkovačkim novostima* (1955.). Javila se kritičkim pristu-

pom u čitanju književnih djela, za što je bila nagrađena od vinkovačke Gradske knjižnice (1958.).

Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomira 1968. godine na studijskoj grupi jugoslavenski jezici i književnost. U školskoj godini 1964./65. upisuje paralelno studij ruskoga jezika i književnosti, koji sluša punih osam semestara. Godine 1979. magistrira s temom *Imeničke složenice neprefiksne i nesufiksne tvorbe*. Taj rad 1980. godine izlazi kao knjiga u Znanstvenoj biblioteci Hrvatskoga filološkog društva. Godine 1996. doktorira s disertacijom pod naslovom *Rusinski jezik u procjepu prošlosti i sadašnjosti* (koji je 2007. objavljen kao knjiga).

Rad u Institutu

U nekrologu u časopisu *Jezik hrvatski* jezikoslovac **Mirko Peti** navodi kako je Barić kraće vrijeme nakon diplomiranja radila u prosvjeti, a onda se 1971. godine zapošljava u Zavodu za jezik JAZU (danas Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje), gdje ostaje sve do svoje prerane smrti. Tu, kako se dodaje, započinje i razvija svoju raznoliku znanstvenu i stručnu djelatnost. U Institutu radi na projektima iz područja leksikografije i suvremenoga hrvatskoga književnoga jezika, njegova gramatičkog opisa, posebno s normativnoga i terminološkoga gledišta i s gledišta tvorbe riječi. Sudjeluje u radu na Dopunama Akademijina rječnika (obrada i popis izvora), na *Gradišćansko-hrvatsko-nimškom* rječniku i na izradi *Jezičnoga savjetnika*, a za *Hrvatsku gramatiku*, u nakladi *Školske knjige*, samostalno piše poglavlje *Tvorba riječi* i u suautorstvu odjeljak o alternacijama fonema i fonemskih skupina.

Kako Peti navodi, osim toga, intenzivno se i uspješno bavi hrvatskom terminološkom problematikom, posebno s gledišta tvorbe riječi, i jezičnim savjetima, koje na traženje zainteresiranih priopćuje telefonom i objavljuje na Hrvatskom radiju (emisija *Govorimo hrvatski*) i u *Vjesniku*. Izradila je vrlo korisnu Bibliografiju časopisa *Jezik* od I. do XX. godišta i Bibliografiju *Filologije* od 1. do 10. broja. Radila je kao jezični stručnjak i suradnik na terminološkim rječnicima, kao što su *Rječnik polimerijskog inženjerstva*, *Hrvatsko-engleski i Englesko-hrvatski agronomski rječnik*, *Njemačko-hrvatski elektrotehnički rječnik*, i započela rad na pripremi rusinskoga dijela građe za *Hrvatsko-ukrajinsko-rusinski rječnik*.

Knjiga *Rusinski jezik u procjepu prošlosti i sadašnjosti* koju je objavio Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje po

svom značaju za rusinistiku predstavlja kapitalno znanstveno djelo.

Znanstveni radovi

Objavila je 30 znanstvenih radova i 24 stručna članka. Radove je objavljivala u časopisima: *Filologija*, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, *Jezik*, *Čakavska rič*, *Nova dumka* itd. Glavna područja njezina interesa bila su tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku i u posljednjih petnaestak godina njezin materinski rusinski jezik.

»Od samoga broja objavljenih radova važnija je njihova kvaliteta. Po jednodušnoj ocjeni stručne kritike, na područjima na kojima je radila hrvatskoj je jezikoslovnoj znanosti u zalag ostavila prinose visoke znanstvene vrijednosti«, navodi Mirko Peti.

Bila je članica Hrvatskoga filološkoga društva, Društva za rusinski jezik i književnost Memorijalnog odbora *Mikola M. Kočiš* u Novom Sadu i Matice hrvatske. Recenzirala je nekoliko udžbenika iz područja jezika, izrađivala nastavne planove za pripadnike rusinske nacionalne manjine i za osnovne škole u Hrvatskoj. Aktivno je sudjelovala u radu Zagrebačkog lingvističkog kruga i mjerodavno izlagala kroatističku i rusinističku problematiku na mnogim znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu.

»S odlaskom Eugenije Barić kroatistika gubi marljivu i savjesnu osobu posvećenu jeziku kao svom životnom pozivu, vrijednu znanstvenicu nadasve živa duha i duboke zainteresiranosti i za problematiku kojom se s ljubavlju i predano u svome stručnom i istraživačkom radu bavila«, zapisao je Mirko Peti.

Počiva na rimokatoličkom groblju u Vinkovcima.

Priredio: D. B. P.

Zlatni jubilej mons. Stjepana Beretića

Pet desetljeća pronoseći radost

U subotu, 10. veljače, u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske u Subotici, zlatni jubilej – 50 godina svećeništva proslavio je katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić**. Bilo je to dirljivo slavlje zahvale, u prvome redu Bogu, pa potom i ljudima, prije svega njegovim roditeljima, te svima onima koji su bili na njegovom putu u proteklih pet desetljeća svećeništva.

Geslo mlade mise mons. Beretića bilo je »Na meni je Duh Gospodnji, jer me pomaza. Poslao me je da donesem Radosnu vijest siromasima«, a kako je u homiliji rekao »usudio sam se uzeti riječi koje označavaju Mesiju. Svojim đacima sam puno puta govorio da je svaki Isusov učenik dužan ljudima donositi radost. I svećenik treba biti na radost ljudima. Dragi Bog je mene razveselio kad

me biskup Matiša poslao u Kanjižu. To je bila moja prva prilika da nosim radost«, rekao je jubilarac.

Tako je, osim u Kanjiži, radost nosio i u stolnoj župi sv. Terezije u Subotici (od 1975. do 1977. godine), u Baču, u Tovariševu i Deronjama, na Kelebiji, a od 16. srpnja 1985. godine, gotovo 39 godina radost donosi i u župi stolne bazilike svete Terezije Avilske u Subotici.

Župljani ove župne zajednice najbolje znaju da je svaki susret s mons. Beretićem radost, a osobito njegove propovijedi potiču vjernike da i sami budu i donose radost gdje god radili, školovali se...

»Pedeset godina sam uronjen u more ljubavi koje Duh Sveti ulijeva u srca Božjega naroda. Hvala Bogu, biskupima i svećenicima koji su mi i poslije mojih padova pomogli ustati. Od mene slaboga je očekivao da idem i donosim rod, a ja sam samo slab čovjek. Zato svaki dan molim Boga za ljude koje je iz ove sredine pozvao u svoju službu i za sve naše bogoslove i sjemeništare, za redovnike i redovnice.«

Mons. Beretić je završio citatom fra **Bonaventure Ćuka**: »Hoću li, Gospode, i ja u raj? Želim. Ali sve se bojim, jer tamo će biti slava i sjaj, a ja na niskom stojim«. »Danas molim oproštenje, molim i blagoslov da dragi Bog po Gospinom zagovoru primi moju zahvalu, a preostali dio moga života neka bude Bogu na slavu, a meni i povjerenom narodu na spasenje.«

Svečanosti slavila doprinijelo je zajedništvo biskupa Subotičke biskupije **Franje Fazekasa** i velikog broja svećenika okupljenih oko jubilarca, kao i veličanstveno pjevanje Katedralnog zbora *Albe Vidaković* pod vodstvom mo. **Miroslava Stantića**.

Mons. Beretić rođen je u Somboru 1947. godine gdje je završio osnovno školovanje. Po završetku biskupijskog sjemeništa *Paulinum* studij teologije je završio na zagrebačkom Bogoslovnom fakultetu, a za svećenika je zaređen 17. veljače 1974. godine u crkvi Presvetog Trojstva u Somboru polaganjem ruku tadašnjeg subotičkog biskupa **Matije Zvekanovića**.

U Subotičkoj biskupiji obnašao je i obnaša različite dužnosti. Sveti otac **Ivan Pavao II.** imenovao ga je 30. prosinca 1998. godine naslovom kapelana Njegove svetosti. Bio je katehet u gimnazijama *Svetozar Marković* i *Dezső Kosztolányi*, te predavač na Teološko-katehetskom institutu Subotičke biskupije. Pisao je za Katolički list *Bačko klasje*, redovito piše za Katolički list *Zvonik*, jedan je od prvih članova, a jedno vrijeme je bio i predsjednik KD-a *Ivan Antunović*, bio je i urednik, a još uvijek je suradnik *Subotičke Danice*, sastavio je molitvenik *Slava Božja*, napisao je i priredio brojne knjige. Puno je istraživao i radio da se sačuva povijest ove župe i Crkve u Bačkoj općenito, a to dokazuje i njegova posljednja knjiga koja

nosi naslov *Prilozi za povijest Katoličke Crkve u Bačkoj*.

Mons. Beretić je podnio odreknuće od službe (što je obveza nakon 75 godina), a kako je za naš tjednik rekao, još uvijek je u »produljenom boravku«.

Ž. V.

FOTO: Vedran Jegić

In memoriam vlč. Davor Kovačević

1959. – 2024.

Vlč. Davor Kovačević, župnik u Beregu, preselio se u vječnost 11. veljače.

Davor Kovačević rođen je 1959. godine u Slavonskom Brodu od oca Zvonimira i majke Jelene, rođene Morosavljević. Dolazi iz katoličke obitelji, u kojoj je dobio prve pouke o vjeri. Na svećenički poziv se odazvao u kasnijim godinama, te je počeo studirati u 27. godini života. Teologiju je studirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1993. godine diplomirao. Za svećenika je zaređen na blagdan Male Gospe (8. rujna) 1993., polaganjem ruku tadašnjeg kotorskog biskupa mons. Ive Gugića. Od 1993. do 1998. godine služio je u Kotorskoj biskupiji, a za župnika u Beregu i Kolutu, prvo kao administrator župe, je postavljen 10. rujna 1998. godine, a inkardiniran je u Subotičku biskupiju 26. srpnja 2014. godine.

Pokopan je 13. veljače na mjesnom groblju u Beregu.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Zakoračili smo u još jednu korizmu. I kao što je Pepelnica dan drukčiji od svih drugih dana u godini, tako i korizma za svakoga vjernika treba biti vrijeme drukčije od bilo kojega drugog vremena u godini. Pepelnica je ispunjena simbolima (post i posipanje pepelom) koji nas na poseban način uvode u vrijeme koje slijedi. Ti simboli nisu dio folklor i bogate tradicije našega naroda već mnogo više od toga. To su simboli žrtve i pokore kojima treba biti ispunjeno vrijeme koje je pred nama. No, ta žrtva i pokora nisu samo obično tlačenje vjernika, koje je potpuno neprihvatljivo u hedonističkom društvu, već su duboko prožeti duhovnim vrijednostima, koje nas vode bliže k Bogu i pripremaju za proslavu najradosnijeg dana za svakog vjernika, dana našega spasenja, za proslavu Uskrsa.

Prah

Obred pepeljenja označio je početak korizme. U Starom zavjetu posipanje pepelom značilo je pokoru i kajanje te odluku za promjenom. I mi se posipamo pepelom, jer želimo na simbolički način pokazati žalost i kajanje zbog prijašnjeg načina života, te spremnost da se zaista okrenemo Kristu. Dok nas pepeli, svećenik govori: »Spomeni se, čovječe, da si prah i da ćeš se u prah pretvoriti«. Ništa smo bez Boga. On je čovjeka oblikovao od praha zemaljskog, ali kada je u njega udahnuo svoj dah, čovjek postade živa duša, kako nam svjedoči Knjiga postanka. Dok je u našem tijelu dah Božji, živi smo, a bez njega, tijelo se vraća tamo odakle je i uzeto, u prah zemaljski. No, mi nastavljamo živjeti, jer nam je darovana besmrtna duša. Zato nas korizmeno vrijeme potiče da se više okrenemo svojoj duši, jer se naše tijelo svakako jednog dana vraća u prah. Naša djela odredit će sudbinu naše duše. Bog nas očekuje u vječ-

Korizma

noj radosti, ali od naših izbora i odluka ovisi hoćemo li se tamo s njime susresti. Materijalni svijet je prah, te nije vrijedan da zbog njega dovedemo u pitanje našu vječnost.

Obraćanje

»Obrati se i vjeruj Evanđelju!«, riječi su uz koje također svećenik pepeli vjernike. Ove riječi su glavna misao korizme, temeljna poruka pripreme za proslavu Uskrsa. Samo ukoliko se uistinu obratimo, možemo doživjeti radost ovoga dana. Onaj tko se okrene k Bogu, tko istinski prigrliti Krista, shvatiti će veličinu njegovog otkupiteljskog djela, pa će se istinski i radovati njegovu uskrsnuću. Bez Isusove muke i smrti čovjek bi propao, jer je po svojoj naravi slab i sklon grijehu. No, Božja ljubav ne može podnijeti da i jedno njegovo dijete propadne, zato je žrtvovao svoga Jedinorođenca i treći dan ga uskrisio. Ali, mi moramo prihvatiti Božju ljubav i njegovu žrtvu, kako bi Isusovo uskrsnuće bilo za nas spasonosno. Obraćanje je jedini način prihvaćanja spasenja. Nemojmo se zavaravati da nam ono nije potrebno. Ispitajmo svoju savjest, iskreni najprije prema samima sebi, pa ćemo shvatiti koliko je toga što nas udaljava od Boga, koliko je toga što nas vezuje za ovaj propadljivi svijet, koji će jednoga dana i sam postati prah. Čovjek koji se okreće vječnosti stalno pronalazi na sebi ono zbog čega se treba popraviti, stalno želi biti bliže k Bogu, stalno nastoji zavrijediti vječnu radost.

Korizma je vrijeme obraćanja, vrijeme u kojem se preispitujemo, više molimo, trudimo se živjeti tako da smo Bogu bliže. To je vrijeme u kojem nastojimo što bolje shvatiti veličinu Božje žrtve za nas i veličinu njegova trijumfa nad smrću i grijehom koji se dovršio uskrsnućem. Nemojmo propustiti iskoristiti ovo milosno vrijeme na pravi način.

Proljetna prehrana Šokaca u Sonti nekada

Žitarice, povrće i voće

Doručak (fruštuk) i večera su bili većinom kuhani. Ručak je bio uglavnom suh, jer je većina stanovništva bila na njivi

bi se sačuvala, uvijek je svježije pripravljana. Doručak (*fruštuk*) i večera su bili većinom kuhani. Naravno, kada se išlo na njivu, izjutra se nije imalo vremena za pripremu kuhanog doručka, već se nosio kruh, slanina, malo kobasice i dimljene krvavice (*urke*), ako je zao-stalo od zime i mast. Ručak je bio uglavnom suh, jer je većina stanovništva bila na njivi. Večera se kuhala povratkom s njiva. Od umješnosti *reduše* (osoba u obitelji zadužena za kuhanje) je ovisilo što će se naći na *astalu* ali glavna namirnica je bila kruh pripreman jednom tjedno i tjestenina pripravljana svaki dan.

Doručak (*fruštuk*)

U korizmu se nije jelo ništa mrsno. Na Čistu srijedu se sav namještaj, sve posuđe, pa čak i stakla na vratima i prozorima pažljivo očistilo da nema ni trunke masnoće na njima. Za pokoru je valjalo biti više gladan nego sit, no supruge i majke su pripravljale malo

Proljetna prehrana u Sonti nekada, mogla bi se podijeliti na prehranu u korizmu, prije i poslije nje, mada se može reći da i nema razlike. Sva hrana se pripremala na isti način, samo se u vrijeme mrsa, skoro u sva jela dodavala svinjska mast, mast od peradi, malo mesa i slanine. Ulje, *zetin*, uopće se nije koristio, osim za *podmazat prelju*. Takvo stanje u prehrani je trajalo sve do šezdesetih godina dvadesetoga stoljeća kada je nastao procvat u ekonomiji.

Do tada hrana se svodila većinom na namirnice biljnog podrijetla (žitarice, povrće i voće) spravljane u domaćinstvima, a kako nije bilo nikakvih hladionika gdje

pojačanu hranu za one koji su bili u sječi trske i drva, odnosno, koji su izdržavali obitelj, jer im je trebalo snage za rad. To znači da im je u radnu torbu stavljano po neko jaje, slanina, sira i kajmaka (ako su imali kravu, kozu ili ovce). Takvi radnici su se i u korizmu i inače puno prehranjivali ribom. Ribe je bilo mnogo u raznim barama i *polojima* i veoma se lako mogla uloviti. Djeca nisu bila pošteđena posti, izuzetno, a ako su bila bolesna dobijala su pojačanu hranu. Svi zdravi i bolesni su za doručak jeli kruh pripremljen na »tisuću i jedan« način. Nedjeljom se uvijek kuhao svečani ručak za 12 sati. Bio je mrsan čak i u korizmu, no ako se nije imalo mesa, kuhao se postan.

Preko tjedna, osim u korizmi, četvrtak je bio mrsni dan kada se obično kuhao paprikaš od bilo koje vrste mesa.

Za doručak se često *priko šnjite kruva* izlilo na oko kuhano jaje, pa se to nazivalo *naumak kruva*, *posolito i popaprito sa samlitom*, *crvenom paprikom*. Sve se to moglo poprskati s otopljenom mašću, ako nije bio posni dan. Jaja su se vrlo racionalno koristila. U proljeće koje su stari Šokci zvali *gladno proliće*, *jel niotkuda dinara*, jedino se moglo prodati jaje, pa kupiti soli, *kvasa*, *patrijola*, *sumporače*, *duvana*...

Kruh se kuhao minut, dva u soku od rajčice s pola vode. Izvadio se na tanjur, isto tako posolio i popaprio (Šokci u Sonti i danas kažu za posipanje jela s crvenom sitnom paprikom, popapriti, a posuti biberom, paprom, pobiberiti), a ako nije bila korizma, prvo se polio otopljenom mašću.

Kruh se mogao prokuhati na kratko u grahu na pola skuhanom (*popucanom*). Opet se stavio na tanjur, posuo grahom, posolio, popaprio i u vrijeme mrša pomastio. Na njega se moglo nasjeckati češnjaka (*bili luk*), što je bio pravi delikates, ili crvenog luka za koji Sončani kažu *crni luk*.

Papula je preteča paštete, odnosno to je pašteta od kuhanog graha. Kuhani grah na vodi se ocijedio, zgnječio vilicom, dodao mu se sitno sjeckani češnjak, sol i ljuća, mljevena paprika. Sve se dobro miješanjem sjedinilo i mazalo preko običnog ili prženog kruha.

Kada je bilo dovoljno jaja, pekao se kruh u jajima i jeo s čajem, najčešće od kamilice (*titrice*) koju je imala skoro svaka kuća.

Doručak je često bio i velika *bundiva – turkinja*, pečena na *sađaku u krušne peći*. Uz friško pečeni kruh ovo je bila prava poslastica. Takve tikve su se kuhale i pekle u svako doba dana. Izuzetno je prijala kuhana tikva namazana na kruh.

Kada se pekao kruh, nezamislivo je bilo da se ne ispeče od istoga tijesta *lepinja velika ko točak*, u vrijeme mrša rastvorena po sredini i pomašćena svinjskom mašću, ali »da mast curi do lakata« i opet posuta solju i sitnom crvenom paprikom.

Uz kruh krumpir najvažnija namirnica

Krumpir je pored kruha bio druga namirnica u upotrebi. Željno iščekivana izjutra je *mutana kompirača*. Pleh (*tepcija*) za pečenje se namazao mašću, po njemu se poredali krumpiri sječeni na tanke ploške i zalili smjesom gustine palačinke od brašna, vode i soli i poprskali mašću. Obično se peklo po nekoliko plehova, jer su obitelji bile mnogočlane i uz to jelo se služio, posoljen, nagnječen između dlanova, crveni luk. Ovo jelo se spravljalo u dane mrša, jer je zahtijevalo masnoću.

Krumpir se za doručak i pekao i kuhao. Najčešće se pekao s ljuskom, u pepelu ili u krušnoj peći ili u zidanom štednjaku (*špojeru*), u pećnici (*rerne*). Ovako pečen se najčešće posluživao s beskvasnom pogačom, a na Veliki petak ovo jelo je bilo pripravljano u svakoj šokačkoj kući. Kuhani krumpir se inače mogao naći često na trpezi za doručak, opet samo osoljen i popapren. U vrijeme mrša

se mogao prognječiti i preliti crvenim lukom prženim na svinjskoj masti i začinjenim s dosta sitne crvene paprike i s dodanom prženom slaninom. Uz to se lijepo slagala ukiseljena cikla. Krumpir se često kuhao u ljusci s velikim parčetom slanine uz dodatak kuhanih jaja i jeo opet s nagnječenim crvenim lukom.

Materama nije bilo teško izjutra ranije ustati, zamijesiti tijesto od brašna i vode, *razvaljat kaglijom veliko ko točak od koli*. Tako razvaljano tijesto se izrezalo na četverokute ili pravokute veličine otprilike 20x20cm, *lokšice*, i skuhalo ili samo u posoljenoj vodi ili u smjesi soka od rajčice i vode. Svatko sebi je uzimao na tanjur, solio, paprio, dopunio s češnjakom ili lukom, poprskao mašću, ako taj dan nije bila post, ako je bila onda se jelo bez masnoće.

U mom osobnom životu nisam sreća Šokca ili Šokicu koji su se rado sjećali *prove*, odnosno proje, peciva od kukuruznog brašna. Očigledno da su se njome zasitili dugotrajnom upotrebom u vrijeme ekonomskih kriza, priželjkujući kruh i druge proizvode od pšeničnog brašna. U Sonti se nije pripravljal kuhana proja (kačamak).

– *Kutralo!* – osobno mi je znala reći svekrva (Kata Silađev, 1922. – 2010.) kada bih načela temu o proji. – *Priviše je bilo zameti sotom provom. Sidimo uveče, predemo, šlingujemo, štrikamo, jel već šta je na redu, a mater u čije smo kuće, istom kaže: – De, cure, nek se digne koja, pa nek promiša provu.*

Proja je već s večeri bila umiješana od kukuruznog, prosijanog brašna, tople vode i soli, stavljena na toplo mjesto, najčešće u *zapećak* uz peć i prekrivena *krušnim tarkom*. Ovo tijesto je zahtijevalo što češće miješanje, jer je bilo ukusnije i *udesnije* što god više dobije zraka. Čak i noću se po netko dizao iz kreveta da promijesi proju. Ujutro su se stavljali na *tepciju* (pleh) listovi opranog, ukiseljenog kupusa, a preko njih pripravljeno tijesto i preko njega opet kupus. Ovako se spremalo u korizmu i nemrsne dane adventa, a u mrsne dane se kupus izostavljao, pa se pleh namazao svinjskom mašću, a proja se odgore poprskala istom.

– *A, ta jedva smo čekali da projde korizma, pa da ima makar masne prove.*

Obično se tako završavala svekrvina priča o proji. Mada je proja bila tvrda, a naročito kad odstoji, *ta, sve desnice izdereš i zube iskidaš*, nije se bacala. Uvečer se natopila (mada opet nije bila meka kao kruh) mlijekom ili čorbicom od večere i pojela.

Inače, zimi, a i s proljeća, dok je još visio zavidan broj *pola slanine u vojatu*, koja je bila smrznuta, jela se tanko narezana s kruhom i nagnječenim crvenim lukom i češnjakom. Također, omiljen doručak je bio i pečena slanina, tanko izrezana, dužine 10 cm. Na toj masti se propržio crveni luk, na koji se dodalo nekoliko žlica brašna i mala žlica mljevene, crvene, ljuće paprike. Na sve to se dodao sok od rajčice s vodom u razmjeri 1:1, ukuhalo se u gušći sos i jelo uz pečene šnite slanine. Ako se oskudijevalo sa slaninom, ovakav se sos mogao napraviti s bilo kojom mašću i poslužiti uz vruću lepinju ili kruh.

– nastaviti će se –

Ruža Silađev

O prezimenima bačkih Hrvata (LXXII.)

Alaga

Rodonačelnik plemenite loze Alaga je **Petar Alaga** (umro u Baji 7. ožujka 1736.), koji je 15. srpnja 1723. dobio plemstvo. Njegovi potomci se javljaju u Lemešu sredinom 18. st. Jedan od Petrovih glasovitih potomaka bio je **Emerik** (1813. – 1893.), saborski zastupnik u vrijeme Mađarske revolucije 1848./1849. i otac čuvenog mađarskog skladatelja **Geze** (1841. – 1913.)

Kossuthov pisar

Rođen je u Baji kao sin **Ivana Alage** i **Ana Marije Illyés** (24. III. 1813.). Iz svog ranog djetinjstva sjeća se kako je volio bijeli kruh umočen u crveno vino i da je stari svećenik hrabrio njegove roditelje neka ga iskoluju. Da se nije školovao, postao bi zanatlija (čizmadija). Osnovnu školu je završio u Lemešu. Gimnaziju je pohađao u Kalači (kod pijarista), zatim u Subotici i na koncu u Segedinu. Pravo je studirao u Požunu (Bratislava). Tamo je upoznao **Karla Sučića** (1805. – 1874.), koji je bio predstavnik (zastupnik) Bačke županije u požunskom saboru. Sučić je prepoznao i pomogao mladog Alagu. Otprilike u to vrijeme je u Požunu boravio u svojstvu zamjenika zastupnika (absentium ablegatus) čuveni **Lajos Kossuth**, koji je pisao svoje čuvene *Saborske izvještaje* (Országgyűlési Tudósítások). Ovi izvještaji izlazili su u vidu novina, koje su ručno umnožavane. Jedan od umnožavača Kossutovih *Saborskih izvještaja* bio je Emerik Alaga.

Mađarska revolucija

Nakon položenog stručnog ispita, Alaga je radio kao odvjetnik u Somboru (od 1836.). Godine 1839. oženio je **Emu Fazekas**. God. 1848. izabran je za saborskog zastupnika na parlamentarnim izborima u okrugu Riđica (Bačko-bodroška županija). Dana 15. ožujka 1848. u Pešti je izbila revolucija. Dva dana nakon toga, vijesti o peštanskim događajima stigle su do Baje, gdje je tada živio Emerik. Emerik se sjeća da je cijela zemlja klicala od radosti. Poslije ožujске revolucije uslijedio je mađarski

oslobodilački rat (szabadságharc). Odbor za nacionalnu obranu je imenovao Emerika za vladinog komesara (povjerenika). Bio je zadužen za brodove koji su prevozili žito preko Dunava.

Detronizacija Habsburga

Poslije poraza mađarske ustaničke vojske u bitci kod Schwechata od udružene hrvatsko-austrijske vojske 30. X. 1848., mađarski sabor i vlada su preselili iz Pešte u Debrecin. U Debrecinu je mađarski sabor zasjedao sve do konca svibnja 1849. Emerik je postao član Radikalne partije, koja je zahtijevala neovisnu, samostalnu, demokratsku Mađarsku. U proljeće 1849. mađarska vojska je zabilježila niz pobjeda nad austrijskom vojskom i srpskim (vojvođanskim) ustanicima. Ohrabreni vojnim uspjesima, mađarski sabor, uključujući i Alagu, proglasili su detronizaciju Habsburga. Alaga se u svojim memoarima prisjećao tih dana: »Bila je velika radost u Debrecinu, a u vezi s tim dogodilo se da je detronizacija na

Kossuthov prijedlog proglašena na sjednici koja je održana u velikoj kalvinističkoj crkvi.«

Poslije revolucije

U ljeto 1848. ruska carska vojska uključila se u austrijsko-mađarski rat na stranu Habsburškog dvora (Austrijanaca). Situacija mađarske vojske je postajala sve beznadežnija. Mađarski sabor se nalazio stalno u povlačenju: Pešta, Segedin i na koncu Arad. U Vilagošu kod Arada mađarska vojska se predala ruskoj vojsci. Ruski zapovjednici nisu zaustavljali kočije u kojima su putovali saborski zastupnici, tako da se Alaga mogao vratiti u Baju. Međutim, austrijske vojne vlasti su provele istragu i protiv Alage je podignuta optužnica zbog tog što je: sudjelovao na saborskoj sjednici koja je detronizirala Habsburge, izdao poziv građanima radi regrutacije, više puta je vrijeđao čast i ugled dinastije itd. Vojni sud je osudio Alagu na smrt.

Međutim, glavni carski zapovjednik u Ugarskoj **Julius Jacob von Haynau** je dan pred izvršenje kazne pomilovao Alagu. Uslijedila je njemačka okupacija i tek po restauraciji ustavnog života u Mađarskoj Alaga je ugledao bolje dane. Godine 1861. izabran je za saborskog zastupnika. Bio je među pristašama Partije adrese (Felirati-párt), na čijem čelu se nalazio **Ferenc Deák**. Ova stranka kasnije se zvala Deákova partija (Deák-párt). Od 1873. do 1883. Emerik je bio glavni bilježnik u Baji. Umro je 1893. u osamdesetoj godini.

Imre Alaga

Kolica za bebe prije 80 godina

Iz bogate arhive starih fotografija Subotičanke **Ane Vuković** (rođ. **Aradski**) pažnju nam je privukla fotografija na kojoj je ona s mamom i sestrom. Fotografija je nesvakidašnja, jer se na njoj vide dječja kolica u kojima Ana sjedi. Iako godina fotografiranja nije poznata, Vuković procjenjuje da je nastala 1942./43. s obzirom na to kolika je njezina dob na fotografiji.

Metalni okvir

Kako su izgledala kolica za djecu prije 80 godina, objašnjava nam Ana.

»Bila su to metalna kolica, a gume su bile pune, nisu se mogle probušiti. Sjedalni dio bio je tapaciran skajem«, priča sugovornica i ističe kako im je konstrukcija bila vrlo čvrsta.

»Ta kolica su bila neuništiva. U njima sam gurala i svoju kćerku koja je '64. godište. Nisu tad već bila moderna, ali su za dvorište poslužila. Muž mi je bio bravar pa ih je malo zatego, stavio drugi tapacirung i skroz su pristojno izgledala, tako da smo ih koristili.«

Prema povijesnim izvorima, prva kolica za djecu napravljena su 1733., a vukla su ih životinje. Nakon »baby booma« po završetku Prvog svjetskog rata i sve veće uporabe plastike u proizvodnji došlo je i do masovne proizvodnje kolica. Ipak, Ana kaže kako se ne sjeća da su 40-ih godina u Subotici, barem ne u dijelu grada oko Majšanskog mosta gdje su oni živjeli, djeca imala kolica. Navodi samo jedan primjer, ali je u pitanju bilo bolesno dijete koje je moralo biti u kolicima.

Fotografija je vrlo malog formata, otprilike 5x5, a na poleđini ima pečat na kojemu piše »Karol optika Szabadka«.

Kako Ana pretpostavlja, fotografa je vjerojatno pozvalo nekoliko obitelji u ulicu pa su se redom fotografirali.

Iako je i ovdje mala, Ana kaže da joj ovo nije prva fotografija na kojoj se vidi. Koliko joj je poznato, kaže da joj je treća.

Gostionica Tašković

Na fotografiji se vidi i Anina mama **Katalin** te starija sestra **Ljubica**. Iako nije sigurna, Ana kaže kako pretpostavlja da je fotografija snimljena u njihovoj obiteljskoj kući u Subotici u kojoj su živjeli još i s ocem **Savom** te tetkom i tetom.

»Slikano je negdje gdje je bilo lijepo za ostaviti ovake cure sa šeširima«, šali se naša 83-godišnja sugovornica.

Kada se prisjeća svojega djetinjstva, Ana kaže da ne može a da ne spomene pored roditelja i tetu i tetka koji su najprije primili njezinu mamu sa šest godina, a potom joj dopustili da ostane u kući i nakon udaje gdje su im odrastale i kćerke Ana i Ljubica.

»Mamin tata je poginuo u Prvom svjetskom ratu, a mama joj je bila bolesna tako da nije mogla voditi brigu o djeci. Dva sina joj je odgajala svekrva, moju mamu sestru, a drugu sestru neki tuđi ljudi. Lijepo ju je primila teta, ali je ondje morala i puno raditi jer su bili imućni; imali su i kavanu i brijačnicu, a lokal se zvao gostionica **Tašković** po prezimenu tetka. Vidi se i na ovoj fotografiji da smo svi lijepo obučeni, davali su i na nas«, kaže Ana.

Dodaje sugovornica kako se mama fotografirala povezana, jer su joj se tako oblačile i prijateljice.

J. D. B.

Hrckov maskenbal

Bilo mi je...

Na *Hrckovom maskenbalu* je bilo uzbudljivo i zabavno. Najbolje mi je bilo kada sam plesala s jednom malom djevojčicom **Dunjom**. Zabavno je bilo i kada smo šetali po crvenom sagu. Volim *Hrckov maskenbal*, jer se uvijek lijepo provedem.

Ana Bako 4. b – OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin

Bilo mi je lijepo i **Željkin** kostim mi se najviše dopao. Još uvijek sam tužna što nisam pobijedila!

Anđela Evetović, 2.4 – OŠ *Matko Vuković*, Subotica

Slavili smo maškare – *Hrckov maskenbal*. Jedan divan dan koji smo ove godine slavili na *Debeli četvrtak*. Za maškare smo se svi maskirali u super kostime. Skupa smo otišli do *Bunjevačkog kola* i tamo smo se sve vrijeme zabavljali. Prvo što smo radili je bilo pjevanje (himne) i plesanje, a nakon toga smo izvlačili imena 10 sretnih dobitnika nagrada iz rubrike *Hrckovi detektivi*, ali to još nije sve, jer je slijedila i revija maski. Bilo je mnogo kreativnih maski, ali ona koja je žiriju bila najkreativnija i koja je osvojila 1. mjesto na reviji maski je *Cruella de Vill*. Nakon dodjele nagrada svi smo dobili utješnu nagradu koja je bila *happy meal* iz *Mc Donald's-a*. Na maskenbalu mi je bilo jako lijepo i drago mi je što se djeca i dalje žele oblačiti u ove divne maske i da skupa slavimo maškare.

Sofija Kovačević, 4.4. – OŠ *Matko Vuković*, Subotica

Hrckov maskenbal je i ove godine okupio oko 160 mališana koji su u cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku (u nižim razredima osnovne škole) i u vrtićima na hrvatskom jeziku (starije skupine). Neki od njih istakli su se po sjajnim maskama, a proglašeni su i oni najkreativniji. Tko su pobjednici, kao i galeriju fotografija možete vidjeti u podlistku za djecu *Hrcko*.

Na maskenbalu su sudjelovale škole i vrtići. Osnovne škole: *Matko Vuković* Subotica, *Ivan Milutinović* Subotica i *Mala Bosna*, *Vladimir Nazor* Đurđin i *Matija Gubec* Tavankut, te vrtići: *Marija Petković – Sunčica* Subotica, *Marija Petković – Biser* Subotica, *Petar Pan* Tavankut i vrtić pri OŠ *Vladimir Nazor* Đurđin.

Na *Hrckovom maskenbalu* mi je bilo dobro i zanimljivo. Družili smo se, igrali i razmišljali. Najljepše mi je bilo to što smo dobili nagradu iz *Mc Donald's-a* i onda smo svi skupa jeli i pričali.

Jakov Dulić 4. b – OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin

Na ovom *Hrckovom maskenbalu* su se dodjeljivale tri nagrade. Jednu od pojedinačnih nagrada je osvojila *Cruella*, grupnu nagradu je dobila »Snjeguljica i sedam patuljaka«, a treću u kategoriji odraslih – semafor. Tamo smo izvlačili i nagrade za *Hrckovog detektiva*. Čak smo i plesali i zabavili se.

Magdalena Molnar 4.4 – OŠ *Matko Vuković*, Subotica

Najbolje mi je bilo kada je došao *Hrcko*. Sve maske su bile lijepe, ali naše su bile najljepše. Lijepo smo se zabavili i družili.

Klara Kujundžić 1. c – OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica

Meni je bilo jako zabavno i nekako posebno. Ne mogu reći što mi je bilo najbolje, jer je to maskenbal, a tamo se svi igramo i družimo tako da mi je sve bilo super. Nije važno tko je pobijedio, jer smo svi mi pobjednici.

Ana Dulić 4. b – OŠ *Vladimir Nazor*, Đurđin

Andela Evetović, 2.4 –
OŠ *Matko Vuković*, Subotica

Hrckov spomenar

ZOVEM SE: **Marko Požar**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Ivan Milutinović*, Subotica – 2. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: nemam

VOLIM: životinje

NE VOLIM: grašak

U SLOBODNO VRIJEME: igram se skrivača

NAJ PREDMET: engleski jezik

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: vatrogasac

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobojni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25
Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem njivu u Mišićevu površine 2 katastarska jutra, 14.000 eura. Informacije na telefon 064/300 76 14.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Pokrajinsko tajništvo za urbanizam i zaštitu okoliša, temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Službeni glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje

OBAVIJEST

o podnjetom zahtjevu za odlučivanje o potrebi izrade studije o procjeni utjecaja na okoliš

Nositelj projekta JP »Putevi Srbije«, Bulevar kralja Aleksandra 282, Beograd, podnio je zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš Projekta Rekonstrukcija državne ceste IIA reda broj 121 od km 0+270 do km 0+972, na k.p. br. 3306/1 i 3306/2 KO Sot, Općina Šid.

Podaci i dokumentacija iz zahtjeva nositelja projekta mogu se dobiti na uvid u prostorijama Pokrajinskog tajništva za urbanizam i zaštitu okoliša, Bulevar Mihajla Pupina 16, Novi Sad (prizemlje, ured br. 46), na telefon 021/487-46-90 ili na upit na adresu olivera.vucinic@vojvodina.gov.rs, natasa.knezevic@vojvodina.gov.rs i ana.crvenkov@vojvodina.gov.rs.

Svi zainteresirani u roku od 10 dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti svoje mišljenje u pisanoj ili elektroničkoj formi na adresu Tajništva.

GRAD SUBOTICA

Tajništvo za gospodarstvo, lokalni ekonomski razvitak i turizam

OBAVIJEST

Grada Subotica dana 19. 2. 2024. godine raspisuje JAVNI NATJEČAJ za financiranje projekata u području ostvarivanja javnog interesa putem organiziranja i održavanja sajamskih manifestacija i izložbi u 2024. godini na području Grada Subotice.

Tekst natječaja i prateća dokumentacija, obrazac prijave, uputa za popunjavanje prijave, kao i Pravilnik koji regulira predmetnu materiju objavljuje se na internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs, odjeljak Natječaj i oglasi.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji

VAŽI DO 20. 2. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nazor iz Stanišća emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sati i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Čarobno selo

Vinski bregovi

Ponosna sam na to što sam svjesna ljepote oko sebe i one pod nosom. Prvenstveno mislim na ljepotu sredine u kojoj se nalazim i činjenicu da mi prava ljepota nikada ne može dosaditi. Ni u tri života ne mogu prestati voljeti Veliki bački kanal, ni šume Gornjeg Podunavlja, ljepotu Bajskog kanala, zelenilo Sombora, njegove parkove i čelave trgove. Koliko god puta prođem glavnom ulicom, uvijek će mi pogled na županiju u parku oduzeti dah. Nepopustljivi sam ljubitelj onoga što volim i mogu pronaći ljepotu u svom okruženju. E sad, ovo drugo je malo ukaljano u mojoj mađarskoj fazi života. Ne mogu se slijepo zaljubiti u mađarske ljepote iako mi je okolina prekrasna. Ne mogu se stalno do te mjere nepovratno zaljubiti, jer imam te trenutke s jezikom i s ljudima koji onemogućuju potpunu hipnozu ljubavi.

Ne odustajem, tražim nove recepte i još veću ljepotu, dok ne zavrtim um i od prirode ne izgubim tlo pod nogama. A kada imate takve odluke, svemir se pobrine da vam da znakove. Jedan takav znak pronašao me danas. Selo Herceghút. Dragulj regije Tokaj, koja se s 27 sela i gradova, na sjeveroistoku Mađarske, slikovito smjestila u sjeni planine Tokaj, koju je formirao ugašeni vulkan.

Tokaj, regija u Mađarskoj, obiluje bogatom kulturnom baštinom, slikovitim krajolicima i, naravno, izvrsnim vinima. U srcu ove regije nalazi se jedno od najčarobnijih vinskih sela – Herceghút. Herceghút je malo mjesto poznato po svojim vinogradima koji se protežu uz brežuljke, stvarajući spektakularne poglede od kojih zastaje dah. Ovaj slikoviti kutak Mađarske bogat je tradicijom proizvodnje vina koja seže stotinama godina unatrag. Ovdje su vinogradari majstori svog zanata, njegujući

autohtone sorte vinove loze kao što su *mjehur*, *hárslevelű* i *žuti muškat*, od kojih se dobivaju vina vrhunske kvalitete i jedinstvenog okusa.

Posjetitelji Herceghúta imaju priliku uživati u autentičnom iskustvu kušanja vina, obilasku vinarija i upoznavanju procesa proizvodnje vina od loze do boce. Vinski podrumi ovdje nisu samo mjesta gdje se vino čuva i sazrijeva već i prostori u kojima se dijele priče o naslijeđu, strasti i predanosti vinogradara.

Osim izuzetnim vinima, Herceghút oduševljava svoje posjetitelje tradicionalnom mađarskom gostoljubivošću. Lokalne gostionice nude obilje ukusnih jela koja se savršeno sljubljuju s domaćim vinima. Posjetitelji mogu uživati u domaćoj kuhinji koja obiluje jelima poput gulaša, kobasica i raznih sireva, čime je gastronomski doživljaj potpun.

Herceghút nije samo destinacija za ljubitelje vina; ovo je također mjesto gdje se možete prepustiti miru i tišini netaknute prirode. Šetnja vinogradima, vožnja biciklom slikovitim stazama ili jednostavno sjedenje na terasi uz čašu omiljenog vina pružaju nezaboravne trenutke opuštanja i uživanja u ljepoti ovog prekrasnog kraja.

Ukratko, Herceghút predstavlja vrhunsku vinsku destinaciju u regiji Tokaj, gdje se spajaju tradicija, kvaliteta i ljepota kako bi stvorili nezaboravno iskustvo za sve posjetitelje koji ovdje dolaze u potrazi za istinskim užitkom.

Poželjela sam napraviti piknik u selu Herceghút, bajkovit kao u **Tolkienovim** ekraniziranim okruženjima. Radujem se prilici, a kada govorim o svom posjetu, moram napomenuti da sam Mađarsku zamišljala puno manjom. No, koliko god kilometara trebalo, veselim se novim otkrićima i nadam se bespovratnim zaljubljuvanjima.

Gorana Koporan

Rijeka diktira tempo

Četiri uzastopne pobjede, a posebice ona protiv *Hajduka* na Poljudu (2:1), donijeli su momčadi s Rujevice vodstvo na tablici 1. HNL. Favorizirani *Hajduk* i *Dinamo* nakon 22. odigranog prvenstvenog kola gledaju u leđa *Rijeci* i predstoji vrlo zanimljiva i nadasve neizvjesna borba za naslov prvaka.

Riječka renesansa

Momčad koju predvodi **Željko Sopić**, a na određeni način ju je stvorio **Sergej Jakirović** (aktualni trener *Dinamo*), iz susreta u susret pokazuje nevjerojatnu ligašku zrelost i maksimalno golovima kažnjava sve svoje rivale. Otkako je nastavljeno prvenstvo Riječani znaju samo za pobjede (*Gorica*, *Hajduk*, *Istra*, *Gorica*), izuzetno su efikasni (10 – 3) i posve zasluženo su zasjeli na čelo prvoligaške karavane. Uz odlične igre, čelništvo kluba je minimizirano ulagalo u pojačanja i uspjelo je stvoriti vrlo ubojitu momčad od mahom nogometaša s inozemnim iskustvom koji su se vratili u domovinu kako bi »oživjeli« svoje karijere (**Pjaca**, **Pašalić**, **Marić**, **Smolčić**), dok je na голу u ovom trenutku najbolji hrvatski

domaći vratar **Nediljko Labrović**. Hoće li *Rijeka* izdržati šampionski tempo ostaje nam vidjeti već u narednim susretima.

Hajdukov sunovrat

Jesenski prvak *Hajduk* počeo je nekontrolirano gubiti bodove i nakon domaćeg poraza od *Rijeke* morao joj je prepustiti čelnu poziciju. Momčad s Poljuda je u zimskom prijelaznom roku napunila svlačionicu s atraktivnim pojačanjima (**Kleinheisler**, **Kalinić**, **Brekalo**) i očekivalo se rutinirano odrađivanje ligaškog posla. Ali, *bili* nisu znali za pobjedu u čak četiri susreta u nizu (*Lokomotiva*, *Dinamo*, *Rijeka* i *Osijek*) i umjesto 12 osvojena su samo 3 mršava boda. Trener **Mislav Karoglan** našao se u velikim problemima, ali je uvjerljiva domaća pobjeda protiv *Slavena* (4:0) ponovno donijela potrebni mir. Rekordan broj navijača i prodanih sezonskih karata golemo je breme, a sve osim osvajanja toliko željenog i iščekivanog naslova bit će potpuni fijasko. Srećom po sve *hajdukovce*, ima još puno za odigrati, no ostaje činjenica kako nema više puno prostora za kalkulacije!

foto HINA/Miljenko KLEPAC/ik

foto HINA/ Miljenko KLEPAC/ ik

Upitni Dinamo

Unatoč jednoj od svojih najgorih polusezona u povijesti 1. HNL, nogometaši *Dinamo* su zahvaljujući rezultatima svojih glavnih rivala (*Hajduka* i *Rijeke*), i dalje u ozbiljnoj igri za ovosezonski naslov. Čak četiri poraza i isto toliko neodlučenih susreta, ispostaviti će se, nisu bili baš toliki uteg, ali *modri* su u posljednjem kolu ponovno kiksali (*Lo-*

komotiva 2:2) i opet zakomplicirali svoju poziciju na tablici. Turbulentna jesen i šokirajući rezultati u domaćem šampionatu, te ispadanje u posljednji rang europskih klubskih natjecanja (Liga konferencije) gdje je višestruki sudionik Lige prvaka do posljednjeg kola strepio za »euro proljeće«, možda ih ipak nisu posve izbacili iz svih tračnica. Istina, slijede im teški euro dueli protiv favoriziranog *Betisa*, a na domaćim travnjacima morat će se ponovno vratiti u sedlo.

D. P.

Foto: HINA/

POGLED S TRIBINA

Vaterpolo i rukomet

Neovisno o rezultatu četvrtfinalnog susreta protiv Srbije na Svjetskom prvenstvu u Dohi, Hrvatska je samim plasmanom među osam najboljih ispunila glavni cilj pred ovo veliko vaterpolsko natjecanje. Konačno, nakon tri propuštene prilike (posljednja je bila neosvajanje naslova europskog prvaka u Zagrebu), izabranici **Ivice Tucaka** uspjeli su izboriti olimpijsku vizu. Kiks u kvalifikacijskoj skupini protiv Španjolske (rival iz finala EP-a) primorao je *barakude* na igranje dodatnog susreta u osmini finala protiv Kine (22:4). To je bio odličan trening pred duel protiv Srbije, a tko će od susjeda zaigrati u polufinalu saznat ćemo kada ovaj tekst bude pred vama.

Iako još nije službeno potvrđeno, govori se kako će novi izbornik muške rukometne reprezentacije Hrvatske biti, prvi puta u povijesti ovoga trofejnog sporta, jedan stranac. Izbor čelnika Rukometnog saveza pao je na Islanda-

nina **Dagura Sigurdssona**, svojevremeno velikog igrača i još većeg rukometnog stručnjaka. Ukoliko sve ispadne kako se govori, novi izbornik stiže iz Japana gdje je za rekordnu plaću od milijun dolara vodio tamošnju nacionalnu vrstu i s njom osvojio drugo mjesto na Azijskom prvenstvu i izborio plasman na predstojeću Olimpijadu u Parizu. A njegov dolazak na upražnjeno mjesto izbornika Hrvatske (**Goran Perkovic** je smijenjen nakon 11. mjesta na Europskom prvenstvu u Njemačkoj), upravo je povezan sa željom da rukometaši iskoriste posljednju šansu i na predstojećim kvalifikacijama u Njemačkoj izbore nastup na Olimpijskim igrama. Nekadašnji olimpijski šampioni (Atlanta 1996., Atena 2004.) zaredali su s lošim rezultatima na velikim natjecanjima i posljednji vlak hvatat će idućeg mjeseca protiv domaćina Njemačke, Austrije i Alžira. Sigurdsson je već Japan odveo put Pariza, pa mu sada slijedi novi posao da **Duvnjaka** i društvo pobjedama usmjeri prema glavnom gradu Francuske.

D. P.

Umotvorine

- * Sve te krene kad ne pričaš nikome.
- * Voli svoje susjede, ali ne uklanjaj ogradu.
- * Bogat postaješ davanjem, a ne uzimanjem.

Vicevi, šale...

– Ovaj ožujak radi što hoće: jedan dan pada snijeg, drugi dan sunčano i toplo, treći minus 10, četvrti kiša...

- Ali sad je veljača.
- Eto, i ime je promijenio.

Policajac zaustavlja pijanog vozača i pita ga:

- Gdje ste krenuli u ovo doba noći?
- Na predavanje.
- Ma dajte, pa tko sada drži predavanje?!
- Moja supruga...

Mudrolije

- * Ruke koje pomažu svetije su od usana koje mole.
- * Istina je istina, i onda kad nitko ne vjeruje u nju. Laž je laž, i onda kad svi vjeruju u nju.
- * Za miran život treba što manje ljudi i što manje riječi.

Vremeplov – iz naše arhive

Obiteljsko prelo, Subotica, 2013.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Bećar i grof Radaija

Uono vrime dok još nije bilo gvozdеног puta, krilatica i sto čuda već više atova i pustarluka neg orne zemlje nasporilo se bećara da njim žandari i panduri nisu mogli stat u stopu. Ko će s njima izać na kraj kad su to sve sami momci siromaci kojima je tuga i nevolja dosadila, pa se ocikli ko gladan ker s lanca. Grofovske i barunske kaštele orobe, marvu i konje njim otmu iz atova, pa dile sirotinji. Svaki i čuva i krili kad svaki bećar potribnom daje i dili.

Sveta i svitla gospoda u Pešti ne znadu šta će od brige! Al gospocka glava ima kada, pa na kraju izmisli svaku vragoliju. I jedared niki grof Radaija javi kralju da će on stamanit bećare samo nek mu da odrišene ruke. I kralj pristane.

Da si sad vidio čuda i pokora. Za grofa Radaija nema zakona, što on skroji to je zakon i Sveto pismo. Sidi on u Segedinu, pije ladno vino, a njegovi panduri čudo porađivadu na sve strane. Kažu da je na Tisi imo mašinu što živog čovika samelje ko za divenicu – i samo mu meso istrese ribama. Ridak je živ čovik koji se vrati iz njegovi šaka, a tog pitaj, kumi i priklinji da kaže šta je tamo, neće jezikom priko zubiju, već samo odgovara:

– Iđi do Radaija, pa ćeš vidit šta je tamo!

Zna se: u to vrime ni Radaijin pandur nije se baš imo di počesat ako ga je dovala bećarska ruka, jel ako je živ i osto, al su kožu svukli s njeg.

Stari ljudi su pripovidali da je onda baš bio na glasu i jedan bunjevački bećar, koji je bio lip čobanski momak kakog majka ne rađa u svaki sto godina. U njeg krv vruća, pa se ne tuče pištoljom već sabljom el nadžakom. Skida glave Radaijinim pandurima, pa mu još poručiva:

– Da znaš ko je povrzom od Kraljevića Marka!

Sve je to bilo lipo dok je bilo, al što burgija ni činijak neće, to novci probuše, pa i Radaija našo dušu koja se dala potkupit. Sirotog bećara izdali na spavanju i dok se nije mašio sablje, ruke su mu već bile u lancima. Panduri ga bacili na konja i doneli grofu Radaiju ko džak.

E, sad je Radaiji srce na mistu. Dočeko svog najvećeg nepretelja, pa sve siva očima.

– Sad ćeš bit brez glave, i to još od tvoje sablje!

On se priti, a bećar na to udario u smij da mu sve lanci zvone na rukama.

– Tebi je još do smija? – Radaija se sad samo razbisnio.

– Kako da mi nije?! – bećar njemu ko luckastom ditetu. – O, moj Radaija, ja sam baš lip al tvoje ojerine nisam pušto ni da me pogledadu već sam njim oma skido glave s ramena, a ti me puštaš živog da te vidim ovako gadnog!

– Al nećeš dugo, jel panduri već nose panj za tvoj vrat!

Radaija se priti, a bećar opet u smij i kaže:

– Pa i red je da ne živim više kad sam to moro dočekat da tebe vidim, al i dotle da uradim s tobom ono što se da sa svezanim rukama.

Radaija nije imo kada ni trepnit – bećar mu je već pljunio u brkove. Radaiji, za kojeg nema zakona! I još prid njegovim pandurima!

Šta će od bisa, a još više od sramote, već i on pljune bećaru u lice.

– Eto, sad je svaki na svom računu! I da znaš: nema ti više glave na ramenu, al ni za minut!

Radaija bisni, a bećar da pukne od smijanja.

– Prija neg pogineš, kaži bar šta se opet smiješ?! – Radaija mora pitat ako neće da prisvisne od muke.

– A kako da se ne smijem kad si toliko lud da misliš da si mi se osvetio za brkove! O, moj Radaija, ja ću oma zbacit s mene ovu upljuvanu glavu, al ti ćeš tvoju nosit i sramotit se s njom dokle god si živ!

Šaljive hrvatske narodne pripovijetke, 1958.

Rič po rič

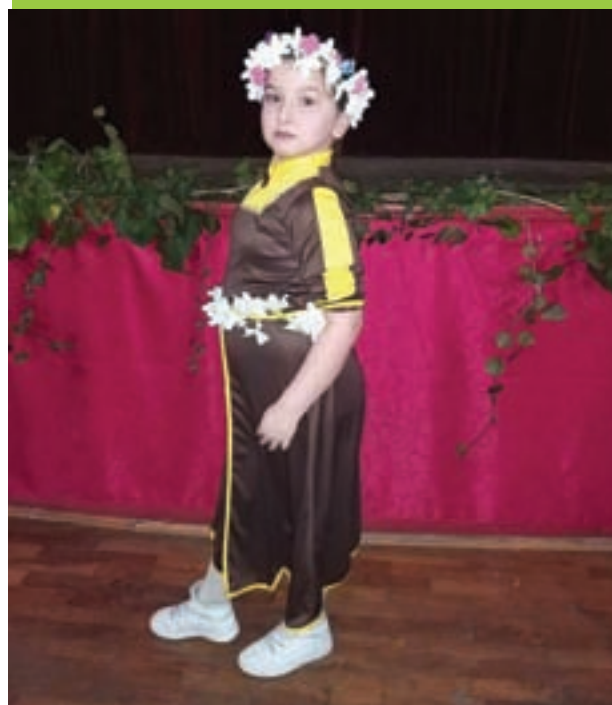
Piše: Željko Šeremešić

Paorska buna

Već par dana sve ne virujem u ono što vidim i čujem na televizoru. Uvik mislim da čega god baš i nema, da tako štagod sam na filmu ima kad ono i ni baš tako. Kad ono evo vrag odno šalu, okrenilo se pa se i bogati bunu. Još kako se bunu, da se i vlast, vlada drmlje, da ne kažem država. I to bome u ni ma kakim državama već u onim od veći na tom trulom Zapadu. Paori zakrčili puteve, kako se sad moderno kaže »blokiral« Berlin i Pariz. I još mloga druga mista. Jest da se kaže da j' vlast, država najjača, al bome sade se kako vidim i vlast, država mora prošudirat šta će. Mlogo tu mene šta ne ide u glavu. Študio sam par dana pa se mislim da j' najbolje da ja dok je sve još friško zovem mojga Marina. On radi na tom trulom Zapadu pa cigurno zna otkal je sade odjedanput ta nevolja iskočila. Otkal tolike bune. Što b' rekli: otkal vitar duše. Sitim se ja one mirakule od lap-topa, pozovem a on se oma javi. Ja ću ko iz puške: »Jel, šta se to gužva na tom trulom Zapadu? Kaka j' to paorska buna u Nemačke i Francuske? Jel to istina?«. A on će: »Bome, dida, jeste, buna sam taka. I to baš tamo i tako kako si kazo. Ni na posov ne mogu otić limuzinom već biciglom moram«. Vidim da ne lažu na televizije pa mu objašnjavam i pitam kako j' moguće da se bunu toliki i taki paori koji imu take velike traktore i kamione. Objašnjavam kako mi ne ide u glavu otkale im novaca da sve to kupu, di šta i kako radu kad sve to imu. A Marin objašnjava: »E, dida, dida, tamo država podupire paore. Barem je do sad podupirala. Daje im kredite brez velike kamate, po jeftino što b' rekli. Ta da vala daju novce i brez kamate. Ta daje im i kako se kaže 'zagarantirane' cine za ono što proizvodu pa još se ne moru čak ni sekirat di će i kako prodat. Daje jeftiniju naftu. Pa još dobiju i te subvencije. Bome, sve davala pa sad naštudirala malo smanjit pa s vrimenem i ukinit pa i poništiti«. Slušam pa se mislim kako j' moguće da i pored svega oni dižu bunu. Al ka' se bolje prošudiram, vala se ne bunu od dosade. Kaže Marin da ako država, a država j' vlast, počne manje davat paorima oni za manje novaca neće isto radit, štrajkovaće moderno kazano. Onda će sve poskupit, a kad poskupi ono za jist onda to svi ositu ma koliko se ima novaca. A i političarima ni sve jedno što j' izgleda najvažnije. A po divanu ni na tom trulom Zapadu ne cvatu danaske baš ruže. Marin kaže da j' već štagod počelo poskupljivat, al je kogod uvezo jeftinije pa j još pojeftinilo. Iz drugi država, vala iz Amerike, kupuje se žito, meso i šta sve ni jeftinije, još toliko jeftinije da ako potraje neće se baš tako više isplatit bit paor. Eto bune. A ka' se bolje prošudiram i triba. Triba se bunit za sve za šta možeš. A ope ka' se sitim i kod nas je litoske bila paorska buna. Istirali naši paori traktore. A naši ko naši, brzo su to rešili, znate već ko. Više se i ne divani. Ope ka' se okrenem i prošudiram, bune su digod se okreneš po svitu. Bunu se rabadžije, dica, žene, ovi, oni, države, narodi. Al ti prefrigani političari znu tako nadesit da se više ne zna jel bunit se potriba jel moda. Često se na bune ni ne spomenu. Nama se vala ostaje sam moljit da od bune do rata ne dođe, ni u svitu a kamol kod nas.

U NEKOLIKO SLIKA

Maskenbal

Štanglice s orasima

Štanglice s orasima starinski su kolač, bogatog okusa, lijepog izgleda i jednostavne pripreme. Poput i drugih starih kolača, pripravlja se od jednostavnih i uvijek dostupnih sastojaka. Ovoga puta za kolač su nam potrebna jaja, orasi i šećer.

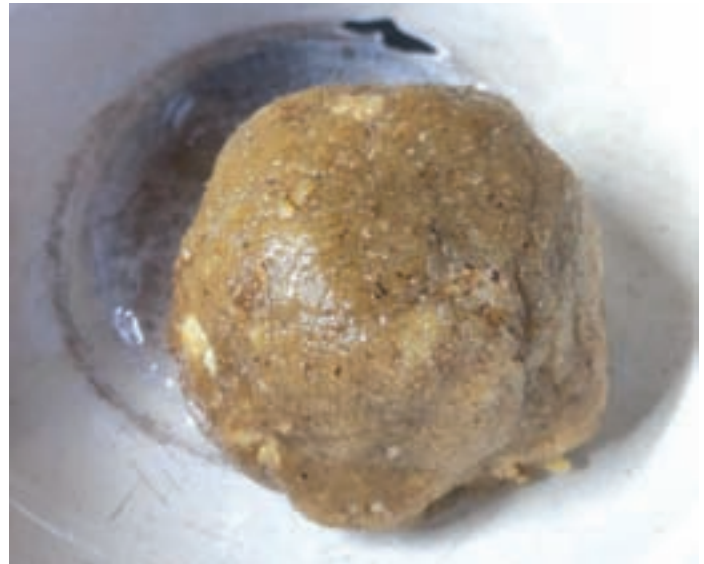
Sastojci:

250 g oraha
500 g šećera
2 žumanjka
2 bjelanjka

Priprema:

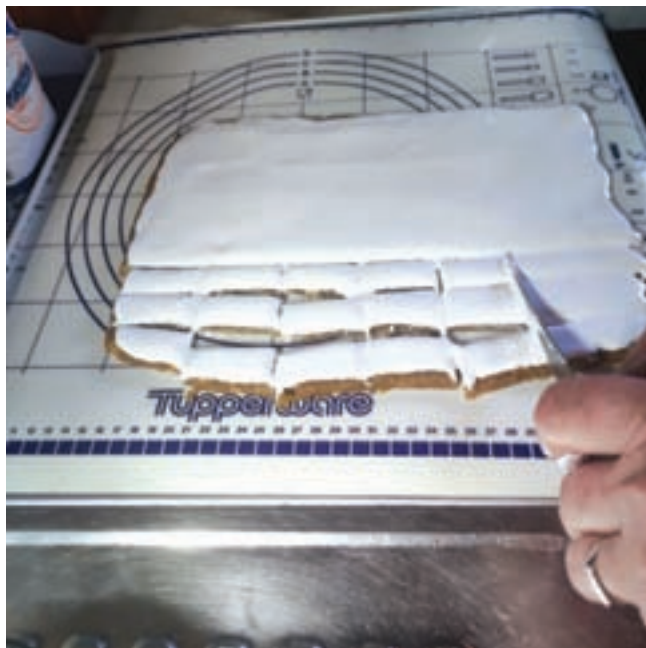
Orahe, 250 g šećera i žumanjke ručno umiješati dok se smjesa ne sjedini u potpunosti. Nakon toga ju razviti na debljinu prsta. Dasku za razvijanje podmazati hladnom vodom kako bi se kasnije smjesa lakše odvajala.

Bjelanjke mutiti dok se masa ne podigne i postupno dodavati preostali šećer – 250 g. Ako se šećer ne topi, može se dodati nekoliko kapi vode.

Dobivenu smjesu od bjelanjaka i šećera ravnomjerno premazati preko osnove i narezati na tanke listove (štangle). Staviti u pleh na papir za pečenje. Pećnicu zagrijati na 150 stupnjeva.

Pleh staviti u zagrijanu pećnicu i peći 10 minuta na 150 stupnjeva. Nakon toga smanjiti temperaturu na 125 stupnjeva i peći još 50-ak minuta.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Krišćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz
SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz
NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

Priključenje **BESPLATNO**

- + Birate između:
 - 6 meseci po 1 dinar ili
 - 12 meseci sa 50% popusta

*Astra
Telekom*

011 44 22 009

